

DIPLOMADOLGOZAT

Borbásné Ádám Ágnes

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Károly Róbert Campus

Vidékfejlesztési és Fenntartható Gazdaság Intézet

Vállalkozásfejlesztés mesterképzési szak

**JÁSZAPÁTI JÁRÁSBAN SZÉKHELYEL RENDELKEZŐ EGYÉNI
VÁLLALKOZÓK MŰKÖDÉSÉNEK SAJÁTOSSÁGAI**

Belső konzulens: Dr. Holló Ervin
egyetemi adjunktus

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Agrár- és Élelmiszergazdasági
Intézet, Mezőgazdasági és
Élelmiszeripari Vállalati
Gazdasági Tanszék

Készítette: Borbásné Ádám Ágnes

Gyöngyös

2023

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	1
1. IRODALMI ÁTTEKINTÉS	3
1.1. VÁLLALAT, VÁLLALKOZÁS, VÁLLALKOZÓ	3
1.2. A VÁLLALATOK SZERVEZETI FORMÁI	3
1.3. EGYÉNI VÁLLALKOZÁS.....	4
1.3.1. <i>Az egyéni vállalkozás meghatározása</i>	4
1.3.2. <i>Az egyéni vállalkozói tevékenység szabályozásának változása</i>	5
1.3.3. <i>Az egyéni vállalkozói tevékenység jelenlegi szabályozása</i>	7
1.4. A VÁLLALAT CÉLJA ÉS A VERSENY	8
1.5. A VÁLLALKOZÁSOK CÉLJAINAK ELÉRÉSÉHEZ ÉS VERSENYKÉPESSÉGÜK FENNTARTÁSÁHOZ HOZZÁJÁRULÓ ESZKÖZÖK	9
1.5.1. <i>Controlling</i>	9
1.5.2. <i>Üzleti stratégia</i>	10
1.5.3. <i>Üzleti terv</i>	10
1.6. A VÁLLALKOZÁSOK FINANSZÍROZÁSÁT ELŐSEGÍTŐ ESZKÖZÖK	10
1.6.1. <i>Támogatás</i>	11
1.6.2. <i>Hitel</i>	11
2. KIS-ÉS KÖZEPES MÉRETŰ VÁLLALKOZÁSOK BEMUTATÁSA.....	12
2.1. KIS-ÉS KÖZEPES MÉRETŰ VÁLLALKOZÁSOK JELENTŐSÉGE.....	12
2.2. KIS- ÉS KÖZEPES MÉRETŰ VÁLLALKOZÁSOK CONTROLLING TEVÉKENYSÉGE	15
2.3. KIS- ÉS KÖZEPES MÉRETŰ VÁLLALKOZÁSOK FINANSZÍROZÁSA	17
3. JÁSZAPÁTI JÁRÁS BEMUTATÁSA	19
3.1. A JÁRÁSOK BEMUTATÁSA, Kiemelt figyelemmel a JÁSZAPÁTI JÁRÁSRA	19
3.2. A JÁSZAPÁTI JÁRÁS TERÜLETÉN SZÉKHELYEL RENDELKEZŐ EGYÉNI VÁLLALKOZÁSOK JELENTŐSÉGE, SZÁMA, MÉRETE, VÁRMEGYEI ÉS ORSZÁGOS ÖSSZEHASONLÍTÁSOKBAN	21
3.3. EGYÉNI VÁLLALKOZÁSOK JELLEGE A JÁSZAPÁTI JÁRÁSBAN.....	25
4. KUTATÁSMÓDSZERTAN	26
5. KÉRDŐÍVES KUTATÁSOM ELEMZÉSE	28
6. MÉLYINTERJÚK ELEMZÉSE.....	50
7. KÖVETKEZTETÉSEIM, JAVASLATAIM	54
8. ÖSSZEGZÉS.....	59
9. FELHASZNÁLT IRODALOM ÉS FORRÁSOK JEGYZÉKE	61
ÁBRÁK JEGYZÉKE	67
TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE	68
MELLÉKLETEK.....	69

BEVEZETÉS

Magyarországon a kis- és közepes méretű vállalkozások jelentős szerepet töltenek be a nemzetgazdaságban. A kis- és közepes méretű vállalkozásokon belül is fontos, európai és országos viszonylatban is, a mikrovállalkozások jelenléte. A mikrovállalkozások számottevő része egyéni vállalkozás formájában működik, ezért az egyéni vállalkozások szerepe meghatározó, mind országos, mind pedig vármegyei, járási szinteken.

Kutatásomat a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozások működésével kapcsolatban végeztem, vizsgálva a térségben betöltött szerepüket és működési sajátosságait. Jászapáti Járás az Észak-Alföldi régióban, Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyéjében található.

A téma aktualitását a kis- és közepes méretű vállalkozások nemzetgazdaságra és foglalkoztatottságra gyakorolt kiemelt jelentősége adja. Az ország eltérő régióiban az egyéni vállalkozások, eltérő külső és belső adottságokkal rendelkeznek, melyre tekintettel tanulmányoztam a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók működését. Jászapáti Járásban az egyéni vállalkozók száma a népesség számához viszonyítva elmarad az országos átlagtól, valamint a vármegyei átlagtól is. Ezen adatok figyelembe vételével elemeztem a térségben székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók vállalkozói hajlandóságát és a fennmaradását akadályozó tényezőket.

Kutatásomat primer és szekunder adatok áttanulmányozásával készítettem el. Elemzésemben a szakirodalmi áttekintést követően a kis- és közepes méretű vállalkozások jelentőségét mutatom be, majd a Jászapáti Járás általános ismertetése után kitérek a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók jellegzetességeire.

Kutatásom fő célkitűzése a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók működési sajátosságainak feltárása, rávilágítva a tevékenység folytatása során tapasztalt információ és tudás hiányára, majd a fennmaradást és növekedést akadályozó tényezőkre. Továbbá vizsgáltam még a „Covid19” járvány egyéni vállalkozókra gyakorolt hatását is, mely tükrözi az egyéni vállalkozók nem várt eseményekhez történő alkalmazkodóképességüket. Kutatásomban megjelenítésre kerül még a mai kor követelményeinek megfelelő, elektronikus ügyintézéshez szükséges felkészültség hiánya, ezzel összefüggésben az egyéni vállalkozók szenzitív adatainak megismerésével kapcsolatos problémák. A térségben tapasztalható tevékenység végzéséhez szükséges információ, tudás hiánya.

Továbbá szintén kitérek a hitelfelvétel és a pályázati kiírások iránti igény hiányára, mely gátat szabhat a lehetséges növekedésnek. Rámutatok az üzleti terv és a controlling tevékenység mellőzésére is, mint a növekedést és a fennmaradást szintén akadályozó tényező.

Elemzésemet a szakirodalmak, a hasonló témában íródott cikkek, tanulmányok, valamint a rendelkezésre álló statisztikai adatokat áttanulmányozását követően, saját kérdőíves felmérésre építettem, továbbá az adott téma átfogóbb, több szempontból való megismerése céljából mélyinterjúkat készítettem.

Elemzésem végső céljaként az egyéni kutatásaim eredményeit felhasználva, rávilágítok a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók működésével kapcsolatos hiányosságokra, majd következtetések levonása után javaslatokat fogalmazok meg a térség egyéni vállalkozóinak segítése érdekében, kiemelve ezzel az egyéni vállalkozások fontosságát, nemzetgazdaságban betöltött szerepüket.

1. IRODALMI ÁTTEKINTÉS

1.1. VÁLLALAT, VÁLLALKOZÁS, VÁLLALKOZÓ

Sok esetben keveredik a vállalat, vállalkozás és a vállalkozó fogalma, ezért fontosnak tartom elsőként ezen fogalmak tisztázását.

A vállalat meghatározását CHIKÁN et al. 2006: 4. a következőképpen írták le: „A piacgazdaság alapvető egysége a vállalat, az üzleti vállalkozás szervezeti kerete, amely arra szerveződött, hogy fogyasztói igényeket elégítsen ki, nyereség elérése mellett.”

PÁLINKÁS 2000: 15. szerint „a vállalkozás valami új és értékes dolog létrehozásának folyamata, amelyben a vállalkozó biztosítja a szükséges időt és erőfeszítést, vállalja a felmerülő pénzügyi, pszichikai és szociális kockázatot és megkapja az ennek következtében létrejövő pénzügyi és személyes megelégedettséget nyújtó jutalmakat. Tágabb értelemben a vállalkozások közé sorolható minden olyan kezdeményezés, aminek az egyén, a csoport, a társadalom egy része, vagy egésze szempontjából volt hasznossága a későbbiek folyamán megjelenik, vagy jelentkezése joggal feltételezhető.”

REZINGERNÉ és VÖRÖS 2000: 11. úgy vélekednek, hogy „a vállalkozó az a személy vagy szervezet aki (amely) saját nevében, üzletszerűen, a saját kockázatára, nyereségszerzési céllal vállalkozási tevékenységet folytat.”

A vállalat és a vállalkozás fogalma jelentős számú szakirodalomban megjelenik, azonban a fent megjelölt hivatkozásokból is levonható a következtetés, mely szerint a vállalat a tevékenység szervezeti keretét foglalja magába, a vállalkozás pedig valami új kezdeményezés, egy gondolat, egy terv megvalósításának a folyamata, mely megvalósítása kockázatot hordozhat magában és nyereséget eredményezhet. A vállalkozó pedig az a személy, aki a vállalkozásban személyesen részt vesz.

1.2. A VÁLLALATOK SZERVEZETI FORMÁI

SOLT és LÁZÁR 1995 szerint az üzleti vállalkozások formái és méretei eltérőek, ezért eltérően tudnak alkalmazkodni a piachoz, így profit-realizálási lehetőségeik is változóak.

*A vállalatokat elkülöníthetjük egymástól **méreteik szerint**, melyet Magyarországon a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény határoz meg, mely alapján:*

Kis- és középvállalkozásnak minősül az a vállalkozás, amelynek

a) összes foglalkoztatotti létszáma 250 főnél kevesebb, és

b) éves nettó árbevétele legfeljebb 50 millió eurónak megfelelő forintösszeg, vagy mérlegfőösszege legfeljebb 43 millió eurónak megfelelő forintösszeg.

A kis- és középvállalkozáson belül kisvállalkozás az a vállalkozás, amelynek

a) összes foglalkoztatotti létszáma 50 főnél kevesebb, és

b) éves nettó árbevétele vagy mérlegfőösszege legfeljebb 10 millió eurónak megfelelő forintösszeg.

A kis-és középvállalkozás kategórián belül mikrovállalkozásnak minősül az a vállalkozás, amelynek

a) összes foglalkoztatotti létszáma 10 főnél kevesebb, és

b) éves nettó árbevétele vagy mérlegfőösszege legfeljebb 2 millió eurónak megfelelő forintösszeg.

*Magyarország területén a vállalkozások **jogi formáit** is törvények határozzák meg.*

Az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről szóló 2009. évi CXV. törvény és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény részletezi a jogi formákat és a működés kereteit. A fent megjelölt jogszabályok alapján a vállalkozások működhetnek egyéni vállalkozás vagy egyéni cég keretei között. Létesíthető közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság vagy szövetkezet.

1.3. EGYÉNI VÁLLALKOZÁS

1.3.1. Az egyéni vállalkozás meghatározása

HÁGEN és KONDOROSINÉ 2017: 68. meghatározásában összefoglalja az egyéni vállalkozói tevékenységet, mely alapján „az egyéni vállalkozás belföldi természetes

személy. Üzletszerű, saját nevére és kockázatára rendszeresen, haszonszerzés céljából folytat gazdasági tevékenységet. A működéshez szükséges eszközöket az egyéni vállalkozónak egyedül kell előteremtenie. Ugyanakkor maga dönthet a vállalkozással összefüggő valamennyi kérdésben és teljes vagyonával korlátlanul felel a tevékenységéből eredő kötelezettségekért.”

VECSENYEI 2017: 72. pedig a következőképpen írja le röviden az egyéni vállalkozói tevékenységet: „Az egyéni vállalkozás a természetes személy gazdasági tevékenységének egyik lehetséges jogi formája. Az egyéni vállalkozás alanyi jog. Ez azt jelenti, hogy a természetes személy maga dönti el, hogy kíván-e vállalkozói tevékenységet folytatni vagy sem, a hatóság pedig csak azt mérlegelheti, hogy az illető személy megfelel-e a mindenkire kötelező feltételeknek, illetve rendelkezik-e azokkal a jogosítványokkal, amelyeket az adott tevékenység végzéséhez jogszabály ír elő.”

A fent idézett meghatározások jól összefoglalják az egyéni vállalkozói tevékenység végzésének lényegi elemeit azzal az eltéréssel, hogy a jelenlegi szabályozás értelmében a külföldi személyek egy jogszabályban meghatározott köre is folytathat egyéni vállalkozói tevékenységet.

1.3.2. Az egyéni vállalkozói tevékenység szabályozásának változása

Korábban a kisipari tevékenységet a kisiparról szóló 1977. évi 14. törvényerejű rendelet szabályozta, mely alapján kisipari tevékenységet iparigazolvány vagy kisipari működési engedély birtokában lehetett végezni.

Ezt követően lépett hatályba az egyéni vállalkozásról szóló 1990. évi V. törvény (Evtv.), melyben meghatározottak szerint egyéni vállalkozás, vállalkozói igazolvány alapján volt folytatható. Az Evtv. hatálya alatt az egyéni vállalkozói tevékenységet kizárólag egyéni vállalkozói igazolvány birtokában lehetett gyakorolni. Az Evtv. szabályozása alapján az egyéni vállalkozói igazolvány csak abban az esetben került kiállításra, ha az egyéni vállalkozó a tevékenységéhez szükséges összes feltétellel rendelkezett. A vállalkozói igazolványt a székhely szerinti körzetközponti jegyző állította ki. A vállalkozói igazolvány kiállítása és cseréje iránti kérelmet személyesen lehetett benyújtani. A gyakorlatban tehát amennyiben valaki egyéni vállalkozást szeretett volna indítani vagy módosítani szeretett volna az egyéni vállalkozói tevékenységét, meg kellett jelennie a székhelye szerinti okmányirodában, igazolnia kellett, hogy a tevékenységhez szükséges valamennyi feltétellel

rendelkezik és csak a feltételek maradéktalan igazolását követően került kiállításra részére az egyéni vállalkozói igazolvány.

Az Evtv. 2010.01.01-ig volt érvényben, majd az egyéni vállalkozásról és az egyéni cégről szóló 2009. évi CXV. törvény (Evectv.) lépett hatályba, mely jelentősen megváltoztatta az eddig az időpontig alkalmazott egyéni vállalkozóvá válási gyakorlatot. Az Evectv. több módosításon esett át a jelenleg hatályban lévő rendelkezésekig.

Az Evectv. az egyéni vállalkozói ügyintézkést elektronikus mederbe terelte. Az egyéni vállalkozói tevékenység elektronikus vagy személyes bejelentést követően megkezdhető, vállalkozói igazolvány nélkül. A korábban kötelező egyéni vállalkozói igazolványt, a többszöri módosítást követően, a jogalkotók teljesen kivezették a jogszabályokból. A tevékenység folytatásához szükséges feltételek meglétéről, csupán a bejelentés során nyilatkozatot kell tenni, ezek meglétét később ellenőrizhetik az illetékes hatóságok. Egyéni vállalkozói tevékenység módosítására kizárólag elektronikus úton van lehetőség.

Korábban az egyéni vállalkozással kapcsolatos nyilvántartást a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala, majd jogutódlást követően a Belügyminisztérium Nyilvántartásokért Felelős Helyettes Államtitkárság vezette. Az egyéni vállalkozással kapcsolatos hatósági ügyekben a székhely szerinti körzetközponti jegyző járt el, majd a Járási Hivatalok kialakulásával ez átkerült a székhely szerint illetékes Járási Hivatalhoz.

A hatályon kívül helyezett jogszabályban a nyilvántartást vezető szerv feladata az egyéni vállalkozók nyilvántartásának vezetése, valamint szakmai felügyelet és segítségnyújtás volt. A hatósági ügyekben eljáró szerv pedig tájékoztatást nyújtott a tevékenység folytatásához szükséges feltételekről, bejegyezte a nyilvántartásba az egyéni vállalkozás megkezdésével és módosításával kapcsolatos adatokat, az egyéni vállalkozók nyilvántartásából hatósági bizonyítványt állított ki és ellenőrzést végzett az egyéni vállalkozói tevékenység folytatásához szükséges feltételek meglétéről.

Jelenleg az egyéni vállalkozók nyilvántartásával összefüggő részletszabályokról szóló 254/2018. (XII.18.) Kormányrendelet és az hatályos Evectv. szerint az egyéni vállalkozók nyilvántartását a Nemzeti Adó-és Vámhivatal vezeti. Az egyéni vállalkozói tevékenységgel kapcsolatos hatósági ellenőrzés ügyében a székhely szerinti Járási Hivatal jár el. A gazdasági kamarák pedig tájékoztatást nyújtanak az egyéni vállalkozói tevékenység folytatásához szükséges információkról, az egyéni vállalkozói tevékenység folytatásáról, a képzéshez, valamint a hatósági engedélyhez vagy bejelentéshez kötött gazdasági tevékenységekről. Ez

alapján tehát elkülönül a tájékoztatás nyújtására illetékes hatóság, hatósági ellenőrzést végző szerv és a nyilvántartást vezető szerv.

1.3.3. Az egyéni vállalkozói tevékenység jelenlegi szabályozása

Az egyéni vállalkozói tevékenység folytatását tehát jelenleg két fő jogszabály határozza meg. Az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről szóló 2009. évi CXV. törvény, valamint az egyéni vállalkozók nyilvántartásával összefüggő részletszabályokról szóló 254/2018. évi kormányrendelet.

A fent megjelölt jogszabályokban szerepeltek alapján az egyéni vállalkozás természetes személyként végzett gazdasági tevékenység, mely haszonszerzésre irányul. Egyéni vállalkozó Magyarországon nem csak magyar állampolgár lehet, hanem a külföldi állampolgárok egy bizonyos jogszabályban meghatározott köre is. A megjelölt jogszabályok meghatározzák azt is, hogy az egyéni vállalkozó több tevékenységet is folytathat, mely tevékenységét több telephelyen, fióktelephelyen végezheti, azonban a szükséges feltételeknek minden telephelyen, fióktelephelyen meg kell felelnie. Személyesen köteles a tevékenység során közreműködni, de alkalmazottat foglalkoztathat. Az egyéni vállalkozónak meg kell jelölnie egy székhelyet, a központi ügyintézés helyét, a hivatalos iratok átvételének, érkeztetésének és őrzésének a helyét.

A gazdasági kamarák adnak tájékoztatást az egyéni vállalkozói tevékenység folytatásához szükséges feltételekről, képesítésekről, engedélyekről, bejelentési kötelezettségekről.

Az egyéni vállalkozó tevékenységének megkezdését vagy megszüntetést elektronikus úton, elektronikus azonosítást követően vagy a Nemzeti- Adó- és Vámhivatalnál személyesen jelentheti be. A módosításra kizárólag elektronikus úton van lehetőség. Az egyéni vállalkozók nyilvántartását is a Nemzeti- Adó- és Vámhivatal vezeti.

Az egyéni vállalkozói tevékenységgel kapcsolatos hatósági ellenőrzési ügyekben a fővárosi és vármegyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatala az eljáró szerv. A járási hivatal ellenőrzése kiterjed a tevékenység folytatása során nélkülözhetetlen képesítések, engedélyek meglétének ellenőrzésére, valamint a szükséges külön bejelentési kötelezettség teljesítésének a vizsgálatára. Az ellenőrzés, ellenőrzési terv alapján történik, vagy szükség esetén eseti jellegű ellenőrzés is indítható.

A jelenlegi szabályozás alapján az egyéni vállalkozó kizárólag olyan tevékenységet jelenthet be az egyéni vállalkozók nyilvántartásába, melyhez a szükséges feltételekkel rendelkezik és amennyiben a tevékenység folytatásához szükséges jogszabályi feltételeknek már nem felel

meg, azt haladéktalanul be kell jelentenie és így törölni kell a nyilvántartásból. Az egyéni vállalkozó egyéni vállalkozói tevékenység szüneteltetésre is van lehetőség, legalább egy hónap és legfeljebb három év közötti időtartamban.

A hatályban lévő jogszabály tehát jelentősen megváltoztatta az egyéni vállalkozói tevékenység megkezdésével és folytatásával kapcsolatos szabályozást. A tevékenység megkezdésének bejelentését követően folytatható az egyéni vállalkozás, a tevékenységi körök bármikor módosíthatóak, a feltételek meglétéről csupán egy nyilatkozatot kell tenni. A tevékenységi körökhöz szükséges feltételek meglétét majd később ellenőrizheti az illetékes hatóság.

A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény szerint az egyéni vállalkozó gazdálkodó szervezetnek minősül. Az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény értelmében pedig a gazdálkodó szervezetek elektronikus ügyintézésre kötelezettek. Ezen jogszabályok alapján tehát az egyéni vállalkozó elektronikus úton köteles intézni a tevékenységével kapcsolatos ügyeket.

1.4. A VÁLLALAT CÉLJA ÉS A VERSENY

Minden vállalatnak, így az egyéni vállalkozónak is kell, hogy legyenek rövid- és hosszútávú céljaik. Az alapvető célok minden vállalati típus esetében megegyeznek. Több szerző is írt a vállalat céljairól, melyekben többek között megjelennek az alapvető célok is, mint a fennmaradás és a növekedés.

CHIKÁN 2020: 12. megfogalmazásában a „vállalatnak, mint szervezetnek a céljai a küldetéséből és a belső érintettek céljaiból, törekvéseiből alakulnak ki.”

DINYA 2000: 40. szerint „a növekedés, mint a sikereres szervezetek egyik jellemzője, biztos jele annak, hogy a vállalat jó úton halad.”

JELEN és MÉSZÁROS 2018 a vállalat legfőbb céljai alatt a vállalat legfőbb törekvéseit értik, melyeket vezérelvnek, missziónak is nevezhetünk. Ezek a vezérelvek mutatják a kívánt fejlődés irányát.

SOLT és LÁZÁR 1995 szerint a vállalatnak hosszú távú célja a fennmaradás, növekedés és a vagyon növelése, mely csak úgy tud megvalósulni, ha a vállalat profitot termel. Profit nélkül idővel a vagyon felélése majd elvesztése következik be. A vállalat közvetlen célja a profit elérése, hosszú távú célja pedig a vagyon gyarapítása.

CARNALL 1990 a szervezetek hatékonyságáról írt. Egy szervezet akkor működik hatékonyan, ha eléri kitűzött céljait.

A vállalatok számára fontos, hogy versenyképesek legyenek a piacon. Minél versenyképesebb egy vállalat annál jobban tudja méreteit növelni és vagyonát gyarapítani.

CHIKÁN 2020: 68. szerint a „Verseny: két vagy több szereplő egymással szembeni előnyszerzésre irányuló, adott szabályok közt zajló tevékenysége.”

VOLESZÁK 2005: 92. a következőképpen határozza meg a gazdasági versenyt: „A gazdasági verseny a vállalkozások tevékenysége, amely a piaci lehetőségek kihasználásával arra törekszik, hogy minél nagyobb nyereséget tudjon megszerezni.”

MIROSLAV 2013 pedig a versenyképesség külső és belső tényezőit különbözteti meg. Belső képességként jelöli meg azokat a tényezőket, amelyek a vállalat által befolyásolhatóak, külső tényezőként pedig azokat, melyeket a vállalat nem tud befolyásolni vagy csak részben tud rá hatni.

1.5. A VÁLLALKOZÁSOK CÉLJAINAK ELÉRÉSÉHEZ ÉS VERSENYPÉSSÉGÜK FENNTARTÁSÁHOZ HOZZÁJÁRULÓ ESZKÖZÖK

Fontos lenne, hogy a vállalkozások tudatosan tervezzék tevékenységüket, folyamatosan elemezzék és nyomon kövessék a működési folyamataikat, felkészüljenek a váratlan helyzetekre. Mindezekhez nyújtana segítséget a controlling tevékenység tudatos használata és az üzleti terv készítése.

1.5.1. Controlling

A controlling tevékenységgel kapcsolatban szintén sok meghatározás fellelhető a szakirodalomban.

BODA és SZLÁVIK 2001 a controlling szó meghatározásánál az szó angol jelentéséből indulnak ki, mely szerint a „control” szó jelentése irányít és ellenőriz. Véleményük szerint a „controlling” szó mindkettőt tartalmazza, mely alapján a tevékenység végzése során egyszerre irányítani és ellenőrizni is szükséges.

PÉTER és DOBÁK 1990 a controlling tevékenységet a vezetés egyik támaszaként jellemezi.

A controlling tevékenység valóban a vezetés egyik támasza kellene, hogy legyen, mely segítségével irányítja és ellenőrzi a folyamatokat, azonban ezzel a módszerrel sok, méreteiben kisebb vállalkozás nem él.

1.5.2. Üzleti stratégia

Az üzleti stratégia meghatározása kiemelt fontosságú. A kezdetektől, a működés során folyamatosan erre figyelemmel kellene végezni a tevékenységet.

FÜLÖP 1994: 35. megfogalmazásában „a stratégia a vállalati működés vezérfonala, mely részekből, elemekből áll. Ezeket meg kell találni, rendszerbe kell szervezni, a megvalósításra hivatottakkal el kell fogadtatni, meg kell valósítani, s az eredményre csak ezután lehet számítani.”

1.5.3. Üzleti terv

Üzleti tervvel sok vállalkozás nem rendelkezik, pedig ennek elkészítése és az ebben foglaltakra figyelemmel történő működés segíthetne a fennmaradásban és a növekedésben.

HÁGEN és KONDOROSINÉ 2017: 33. meghatározásában „a vállalkozások számára az üzlet terv készítése az egyik lehetséges tervezési módszer. Színvonalas üzleti tervvel olyan gazdasági és menedzsment előnyökhöz jutnak az alkalmazói, amelyekkel el lehet kerülni a veszteségeket és a kockázatokat. Az üzleti tervezés végterméke az üzleti terv, mely a fejlesztés és a működés programja, az ellenőrzés alapidokumentuma.”

FELFÖLDI et al. 2013 szerint az üzleti tervezés fő célja a lehetőségek elemzése és a cél elérése érdekében szükséges teendők összegyűjtése a gazdasági döntések meghozatalához.

1.6. A VÁLLALKOZÁSOK FINANSZÍROZÁSÁT ELŐSEGÍTŐ ESZKÖZÖK

A vállalkozások működéséhez számos belső és külső finanszírozási forrás áll rendelkezésre, mely forrásokat a szakirodalmak is így csoportosítanak és részleteznek.

NEUBAUER és SCHMOLL 1998 szerint a vállalkozások működési forrásai belső- és külső finanszírozási források lehetnek.

PFOHL 1997 megfogalmazásában belső finanszírozásnál a vállalkozás a működéséből származó szabad pénzáramlásait, tartalékalapjait, illetve az eszközök értékesítéséből befolyó pénzáramlásokat használja fel finanszírozási igényei kielégítésére.

CABRAL és MATA 2003 szerint a forrásigény és összetétel a vállalkozás méretétől is függ.

Meglátásom szerint valóban több, leginkább méreteiben kisebb vállalkozás megpróbálja főképpen a belső finanszírozási forrásait kihasználni, azonban tevékenységük

megkezdéséhez és fenntartásához sok esetben nem rendelkeznek megfelelő pénzeszközzel, ezért idegen tőke igénybevétele válhat szükségessé, azaz külső finanszírozási forrást vesznek igénybe. Idegen tőke megjelenhet többek között támogatás vagy hitel formájában.

KOZMA 2019: 78. szerint „a vállalkozás folyamatos működtetéséhez a gépeken, berendezéseken, termelőeszközökön túl pénzre is szükség van. A finanszírozás nem más, mint az indításhoz és folyamatos működéshez szükséges pénzmennyiség biztosítása.”

1.6.1. Támogatás

Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény értelmében támogatás az államháztartás központi vagy önkormányzati alrendszeréből, bármilyen formában, ellenérték nélkül nyújtott juttatás. A támogatás pályázati úton vagy pályázati rendszeren kívül nyújtható.

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés szerint „állami támogatás a belső piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.”

1.6.2. Hitel

A hitel az idegen tőke vállalatba történő bevonásának az egyik módja. Sok vállalat él ezzel a lehetőséggel, hiszen ez által pótolni tudják a fejlesztéshez, esetleg fennmaradáshoz hiányzó pénzeszközöket. A hitel igénybevételével több vállalat a fejlődés útjára léphet, azonban fennáll a visszafizetés nehézségeiből adódó eladósodás veszélye is. A vállalatok egy része a magas kamatterher miatt nem él a hitelfelvétel lehetőségével, mely gátat szabhat az esetleges fejlődésüknek.

A hitel fogalmát több szakirodalomban is megfogalmazták, melynek lényege, hogy a hitelező, pénzeszközöket, árukat vagy szolgáltatásokat ad át ideiglenesen kamatfizetés ellenében

KATONA (szerk.) 2019: 33. szerint „a hitelt nyújtó pénzeszközöket, árukat vagy szolgáltatásokat enged át ideiglenesen, kamatfizetés ellenében, illetve a hitelt felvevő idegen tőkét vesz igénybe meghatározott időre.”

2. KIS-ÉS KÖZEPES MÉRETŰ VÁLLALKOZÁSOK BEMUTATÁSA

2.1. KIS-ÉS KÖZEPES MÉRETŰ VÁLLALKOZÁSOK JELENTŐSÉGE

Kutatásom alapját a kis- és közepes méretű vállalkozások adják, melyek jelentős szerepet töltenek be a nemzetgazdaságban és foglalkoztatottság alakulásában. A kis- és közepes méretű vállalkozások jelentősége több szakirodalomban, folyóiratban, cikkben is megjelenik.

KÁLLAI és IMRETH 2004: 21. is megfogalmazta a kis- és közepes méretű vállalkozások jelentőségét a következőképp: „A kisvállalkozások alapvetően fontos szerepet játszanak a gazdaság alkalmazkodóképességének, dinamizmusának és a verseny intenzitásának a fenntartásában.”

FÜLÖP 1994: 237. szerint „a kisvállalat hagyományos forrása a regionális és a nemzetgazdaság növekedésének.”

HOLLÓ és MARSALEK 2017: 167–181. a következőképp vélekedik a kis- és közepes méretű vállalkozások fontosságáról: „A magyar vállalkozások meghatározó része a KKV-k csoportjába tartozik. A foglalkoztatásban betöltött megkerülhetetlen szerepük miatt jelentőségük felértékelődött. Komoly szerepük lehet a nagyvállalati beszállítói körben, tevékenységük elősegíti a gazdasági élet dinamizálását.”

A kis-és közepes méretű vállalkozások szintén jelentős szerepet töltenek be az Európai Unió területén is.

Az Európai Parlament oldalán (www.europarl.europa.eu) a következőképpen olvashatunk a jelentőségükről: „Az EU vállalatait 99%-ban a mikro-, valamint a kis- és középvállalkozások (kkv-k) alkotják. Ezek biztosítják a magánszektorbeli munkahelyek kétharmadát, az Unióban létrehozott hozzáadott értékhez pedig annak több mint felével járulnak hozzá. A kis- és középvállalkozások elsősorban nemzeti szinten működnek, mivel viszonylag kevés kkv folytat az EU-n belüli, határokon átnyúló üzleti tevékenységet. A mikro-, kis- és középvállalkozások az EU-ban az összes vállalkozás 99%-át teszik ki. Mintegy 100 millió embert foglalkoztatnak, és a vállalkozói szellem és az innováció alapvető forrását jelentik, ami kulcsfontosságú az uniós vállalatok versenyképessége szempontjából.”

A Központi Statisztikai Hivatal által 2021. évre közzétett adatok alapján, Magyarországon kiemelkedő a kis- és középvállalkozások aránya. Összességében elmondható, hogy Magyarországon 2021. évben a vállalkozások 99,31%-a a mikro- kis- és közepes méretű vállalkozás kategóriába sorolható. Ezen kategórián belül is a mikrovállalkozások kiugróan magas értéket képviselnek, az összes vállalkozáson belül 95,14%. A kisvállalkozások megoszlása 3,60%, a középvállalkozások 0,57%, míg a nem kis- és középvállalkozás körbe tartozó szervezetek aránya csupán 0,69%. Ezen értékek alapján megállapítható, hogy Magyarországon valóban jelentős számban vannak jelen a gazdaságban a mikrovállalkozások, ezért jelentőségük kimagasló.

A foglalkoztatottak létszámának megoszlásából szintén kitűnik a kis- és középvállalkozások magas aránya ezen adatok vizsgálatánál is. Összességében a kis- és középvállalkozások foglalkoztatottsági aránya 67,71%, a nem kis- és középvállalkozás körbe tartozó szervezetek pedig 32,29%-ot képviselnek. Ebből is látszik, hogy foglalkoztatottság tekintetében is a nagyobb részt a kis- és középvállalkozások teszik ki. A kis- és középvállalkozásokon belül is a legnagyobb foglalkoztatottsági arány 40,36%-kal a mikrovállalkozásoknál figyelhető meg. A kisvállalkozásoknál ez az érték 16,40% és a középvállalkozásoknál 10,95%.

A hozzáadott érték tekintetében már a nem kis- és középvállalkozások körébe tartozó szervezetek 56,80%-ot képviselnek, azonban a kis- és középvállalkozások 43,20%-kal itt sem elhanyagolhatóak. A kis- és középvállalkozásokon belül a mikrovállalkozások hozzáadott értéke 15,79%, a kisvállalkozásoké 14,39% és a középvállalkozásoké 13,02%. A kis- és középvállalkozásokon belül a megoszlások tekintetében nincs nagy eltérés, azonban a legnagyobb értéket itt is a mikrovállalkozásoknál figyelhetünk meg.

Összességében a fent bemutatott értékekből is megállapítható, hogy a kis- és középvállalkozások igen jelentős szerepet töltenek be Magyarországon. Ezen a kategórián belül is kiemelt figyelmet érdemelnek a mikrovállalkozások számuk, foglalkoztatotti létszámuk és a hozzáadott érték vizsgálata alapján is. A fent részletezett adatokat az 1. táblázat szemlélteti.

1. táblázat: Magyarországon működő vállalkozások teljesítménymutatói 2021. évben

	Vállalkozások száma (db)	Vállalkozások megoszlása (%)	Foglalkoztatottak létszáma (fő)	Foglalkoztatottak létszámának megoszlása (%)	Hozzáadott érték (MFt.)	Hozzáadott érték megoszlása (%)
<i>Mikrovállalkozás</i>	903.391	95,14	1.316.094	40,36	5.137.823	15,79
<i>Kisvállalkozás</i>	34.214	3,60	534.432	16,40	4.679.649	14,39
<i>Középvállalkozás</i>	5.400	0,57	357.195	10,95	4.234.469	13,02
<i>Nem KKV körbe tartozó szervezetek</i>	6.582	0,69	1.053.036	32,29	18.475.538	56,80
<i>Összesen</i>	949.587	100,0	3.260.757	100,0	32.527.538	100,0

Forrás: saját szerkesztés www.ksh.hu adatok alapján

2.2. KIS- ÉS KÖZEPES MÉRETŰ VÁLLALKOZÁSOK CONTROLLING

TEVÉKENYSÉGE

Meglátásom szerint minél kisebb egy vállalkozás mérete, annál inkább nem folytatják a controlling tevékenységet. Sok esetben nem ismerik a controlling fogalmát és nem is tartják fontosnak a controlling alkalmazását. Kutatásomban elemeztem a vizsgálat tárgyát képező egyéni vállalkozók controlling tevékenységét is, melyet a későbbiekben be fogok mutatni. Több szakirodalom, tanulmány is foglalkozik a kis- és közepes méretű vállalkozások controlling tevékenységével.

Véleményemmel ellentétben BOGÁTH 2017 szerint még a legkisebb cégeknél is megjelenik a controlling tevékenység. Lehet, hogy a controlling tevékenységet a kis- és közepes méretű vállalatoknál nem szakemberek végzik, de a controlling jelen van úgy, mint a tervezés, ellenőrzés, következtetés.

KÖRMENDI és TÓTH 2002 a vállalkozáson belül a controlling tevékenységet végző személyről vagy szervezetről írnak a témában. Szemléletük szerint a kisvállalatoknál általában könyvelő végzi ezt a feladatot, nem célszerű külön controlling szervezetet létrehozni. Közepes és nagy méretű vállalkozásoknál van szükség külön controlling szervezetet kialakítására.

Azt gondolom, hogy kis méretű vállalatoknál, kifejezetten a mikrovállalatoknál valóban nem kivitelezhető egy külön controlling szervezet létrehozása, de még controllinggal foglalkozó személy alkalmazása sem, azonban a vezető részéről a controlling tevékenység tudatos használatára mindenképp szükség lenne a fejlődés és a növekedés elősegítése céljából.

KONDOROSINÉ és HÁGEN 2018 megállapításában a kis- és középvállalkozások sajátosságait figyelembe véve a controlling bevezetését és alkalmazását alapvetően 7 tényező határozza meg: a vállalkozás mérete, környezeti tényezők, tevékenység jellege, alapítási és tulajdonosi viszonyok, stratégiaalkotás folyamata és a mindennapi üzletmenet, számviteli és pénzügyi elszámolások folyamata és a szervezeti struktúra, vállalkozási kultúra, kommunikáció *(lásd 1. ábra)*.

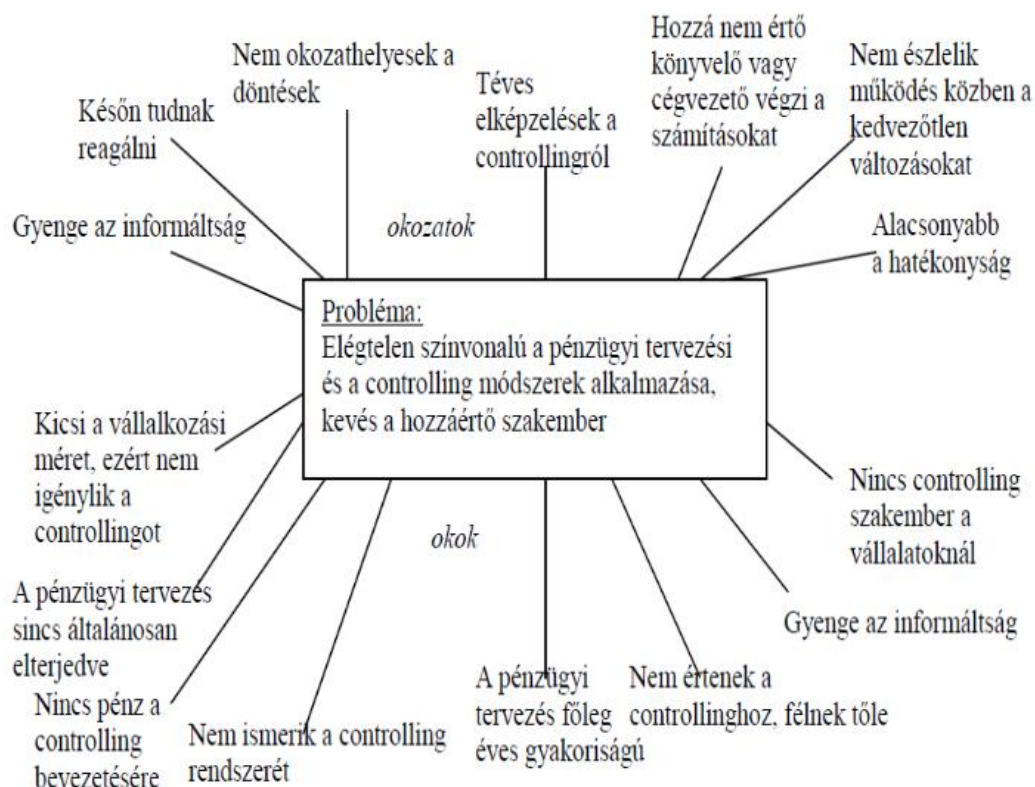
Véleményem szerint a 7 tényező valóban átfogóan meghatározza a controlling tevékenység bevezetését és alkalmazását befolyásoló tényezőket.

1. ábra: A kis- és középvállalkozások controlling bevezetését, alkalmazását meghatározó 7 tényezős modell

Forrás: KONDOROSINÉ és HÁGEN 2018

SZÓKA 2007 a kis- és középvállalkozások controlling rendszerének hiányát mutatja be egy problémafa segítségével, mely meglátásom szerint igen jól összefoglalta a kis- és közepes méretű vállalatok controlling tevékenységével kapcsolatos problémákat. Ebben a problémafában (lásd 2. ábra) megjelennek olyan okok, mint a gyenge informáltság, controllingtól való félelem és a controlling szakember hiánya, mely mind a tudás hiányára vezethető vissza. Továbbá megjelenik még a pénzügyi tervezés hiánya, a pénzhiány és a vállalkozások kis mérete is. Okozatként pedig megjelenítette a gyenge informáltságot, téves elképzeléseket a controllingról, lassabb reagálást a változásokra, hozzá nem értő személy számításait és az alacsonyabb hatékonyságot, melyek véleményem szerint is valóban megjelennek a kis- és középvállalkozásoknál.

2. ábra: Kis- és középvállalkozásoknál a controlling rendszer hiányának problémafája

Forrás: SZÓKA 2007

2.3. KIS- ÉS KÖZEPES MÉRETŰ VÁLLALKOZÁSOK FINANSZÍROZÁSA

A kis- és közepes méretű vállalkozások megfelelő forrásból történő finanszírozása fontos tényező a fennmaradás és a növekedés szempontjából.

A Központi Statisztikai Hivatal által készített Kis- és középvállalkozások helyzete hazánkban 2016 című kiadványában részletezi a kis- és középvállalkozások finanszírozási forrásait. Ezek a források a következők: tulajdonosi hitelek, saját pénzügyi eszközök, állami támogatások, belföldi és külföldi hitelintézetektől származó források.

A fent megjelölt kiadványban megjelenített források lényegében megegyeznek a nem kis- és közepes méretű vállalkozások finanszírozási forrásaival. Eltérés abban mutatkozhat, hogy a kis- és közepes méretű vállalkozások milyen mértékben veszik igénybe a külső forrásokat. Véleményem szerint a kis- és közepes méretű vállalkozások kevésbé élnek a hitelfelvétel lehetőségével, kevésbé nyújtanak be támogatások iránti kérelmet, mely az információ

hiányára is visszavezethető. Sok esetben a kisvállalkozások, ezen a kategórián belül legfőképp a mikrovállalkozások nem rendelkeznek elegendő szakértelemmel, tapasztalattal, nem szereznek tudomást a kifejezetten részükre nyújtott kedvezményes hitelekéről, pályázati lehetőségekről. A külső források igénybevételének a hiányának hatására pedig kevésbé fejlesztenek. Ezen vállalkozások célja, hogy fenntartsák a tevékenységüket, de nagyobb méretekben nem gondolkodnak, így idegen tőkét sem vesznek igénybe.

HOLLÓ 2017: 121. is vizsgálta a kis- és középvállalkozások beruházási hajlandóságát, megállapítása szerint: „A beruházási hajlandóság nem elégséges, a tőkeerősebb cégek inkább gondolnak fejlesztésre, a mikro-vállalkozások a túlélésért küzdenek.”

GYULAI 2011 a kisvállalatok finanszírozásához való hozzáférés témakörében úgy vélekedik, hogy a kis- és középvállalkozások a nagyvállalatokhoz képest hátrányban vannak a finanszírozási forrásokhoz való hozzáférés szempontjából. Vannak olyan források amelyek a mikro- és kisvállalatok számára elérhetetlenek, vagy drágábbak.

Meglátásom szerint valóban a kis- és közepes méretű vállalkozások számára néhány finanszírozási forrás elérhetetlen, azonban vannak olyan támogatások, hitelek, melyek kifejezetten a kis- és középvállalkozásokat célozzák meg. Ezen források igénybevételével azonban sok esetben nem élnek a kis- és középvállalkozások. Fontosnak tartom a kis- és középvállalkozásoknál a finanszírozás kérdéskörében a saját tőke és az idegen tőke közötti egyensúly megtalálását, a fejlődés és a beruházási hajlandóság növelése céljából. Kutatásom során vizsgáltam a hitelfelvétel népszerűségét és a támogatások igénybevételét is a vizsgálat tárgyát képező egyéni vállalkozók körében, mely eredményét a későbbiekben szemléltetni fogok.

3. JÁSZAPÁTI JÁRÁS BEMUTATÁSA

Kutatásomat a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók működési sajátosságaival kapcsolatban készítettem el. Témaválasztásom indokaként személyes kötődésem is megjelenik. Születésemtől fogva Jászapáti városban élek, a Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyében található Jászapáti Járás központi székhelyén. 15 éve a Járási székhelyen a közigazgatásban dolgozom. Munkakörömből adódóan rengeteg, Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozóval kapcsolatba kerültem. Végig kísértem az egyéni vállalkozói tevékenység jogszabályi környezetének változását. Megfigyeltem az egyéni vállalkozók kis méreteit és fennmaradási, fejlődési nehézségeiket. Mindezen szempontok és az egyéni vállalkozók nemzetgazdaságban betöltött szerepük alapján esett a választásom a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók tevékenységének az elemzésére.

3.1. A JÁRÁSOK BEMUTATÁSA, KIEMELT FIGYELEMMEL A JÁSZAPÁTI JÁRÁSRA

Járási Hivatalok már korábban is léteztek, melyről a Magyar néprajzi lexikon II. kötetében ORTUTAY szerk. 1979 és a Magyar néprajzi lexikon III. kötetében ORTUTAY szerk. 1980 olvashatunk, mely szerint a járás egy igazgatási szerv volt, amely a községi igazgatás felett állt. A megyék területeit osztották fel járásokra. A járások határai az évek során gyakran változtak, melyek földrajzilag összefüggő területeket magába foglaló körzetek voltak.

Magyarországon 2013. január 1-jén 175 járási, valamint a fővárosban 23 kerületi hivatal kezdte meg működését. (<https://jarasinfo.gov.hu>). A járások a korábbi évekhez hasonlóan jelenleg is az ország egész területét lefedve osztják fel a vármegyéket.

A fővárosi és vármegyei kormányhivatalokról, valamint a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról szóló 568/2022 (XII. 23.) Kormányrendelet tartalmazza a járási hivatalok székhelyeit és illetékességi területüket, mely alapján Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyén belül kilenc Járás található. Ezek: Jászapáti Járás, Jászberényi Járás, Karcagi Járás, Kunhegyesi Járás, Kunszentmártoni Járás, Mezőtúri Járás, Szolnoki Járás, Tiszafüredi Járás, Törökszentmiklósi Járás. Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye Járásait és településeit a 3. számú melléklet szemlélteti.

Jászapáti Járás Magyarország Észak-Alföldi régiójában helyezkedik el, Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyében. Az 568/2022 (XII. 23.) Kormányrendelet alapján Jászapáti Járás székhelye Jászapáti.

Jászapáti Járáshoz tartozó települések:

Jászapáti

Alattyán

Jánoshida

Jászsószentgyörgy

Jászdózsa

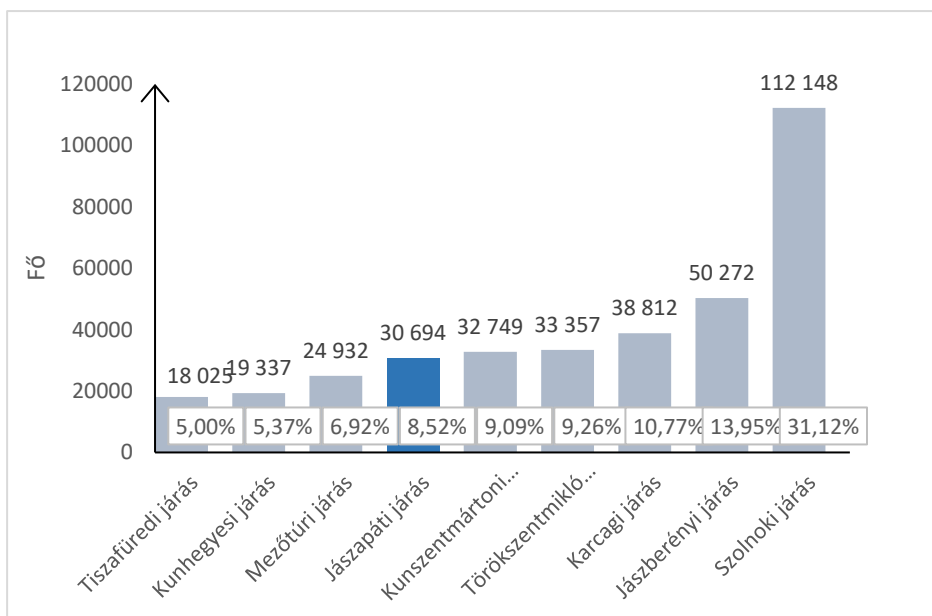
Jászivány

Jáskisér

Jászladány

Jászszentandrás

Jászapáti Járás lakosság száma alapján, méreteit tekintve, Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyén belül a negyedik a rangsorban, melyet a 3. ábra szemléltet. Jászapáti Járás lakosság száma 2022-ben 30 694 fő volt. A népességszám Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye lakosságának 8,52%-át teszi ki.

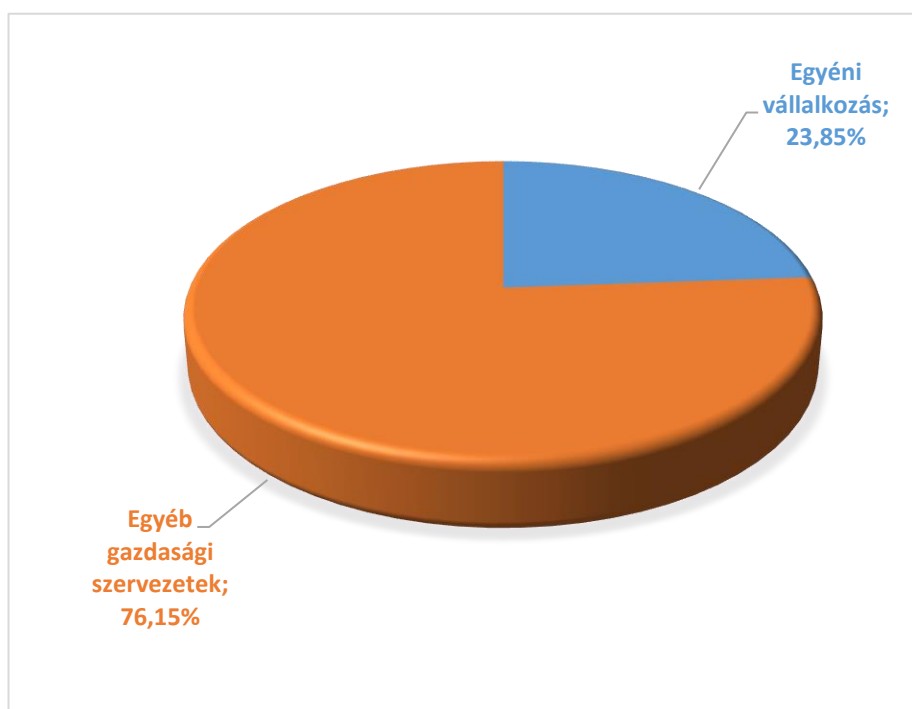

3. Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye Járásainak népességszáma 2022. évben

Forrás: saját szerkesztés: www.ksh.hu adatai alapján

3.2. A JÁSZAPÁTI JÁRÁS TERÜLETÉN SZÉKHELYEL RENDELKEZŐ EGYÉNI VÁLLALKOZÁSOK JELENTŐSÉGE, SZÁMA, MÉRETE, VÁRMEGYEI ÉS ORSZÁGOS ÖSSZEHASONLÍTÁSOKBAN

A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint Jászapáti Járásban 2022. évben összesen 4306 db regisztrált gazdasági szervezet volt, ebből az egyéni vállalkozások száma 1027 db. Ezen adatok alapján Jászapáti Járásban az összes regisztrált gazdasági szervezetből 23,85% egyéni vállalkozásként működött. Ebből megállapítható, hogy a Járásban az egyéni vállalkozók jelentős hatással vannak a térségre. A regisztrált gazdasági szervezetek megoszlását a 4. ábra mutatja be.

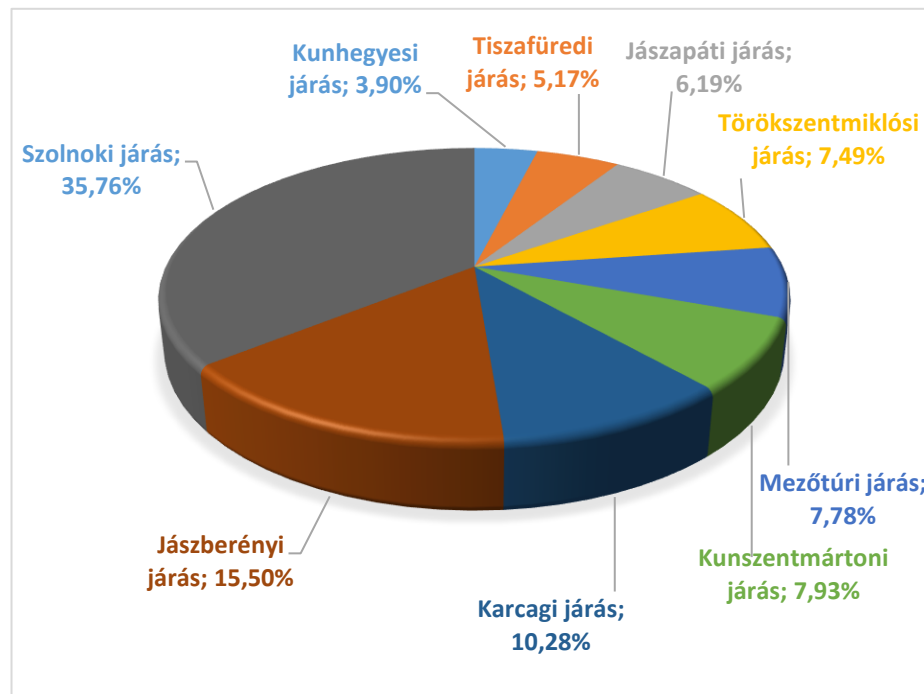

4. ábra: Regisztrált gazdasági szervezetek számának megoszlása a Jászapáti Járásban 2022. évben

Forrás: saját szerkesztés: www.ksh.hu adatai alapján

A Központi Statisztikai Hivatal adataiból az is megállapítható, hogy a Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyében regisztrált egyéni vállalkozók 6,19%-a rendelkezett székhellyel Jászapáti Járás területén 2022. évben. Ez az egyéni vállalkozók számát tekintve a harmadik a Járások között. Azzal összevetve, hogy Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyén belül a

népesség 8,52%-a él a Jászapáti Járás területén, az egyéni vállalkozók száma ettől kis mértékben elmarad. Az egyéni vállalkozók járások között megoszlását a 5. ábra mutatja be.

5. ábra: Egyéni vállalkozók járások között megoszlása Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyében 2022. évben

Forrás: saját szerkesztés: www.ksh.hu adatai alapján

A vállalkozói hajlandóságot sok tényező befolyásolhatja, mint például a terület földrajzi elhelyezkedése, infrastruktúra, szakképzettség, munkalehetőségek a térségben, országos és térségi politika. Jászapáti Járásban a népesség számát az egyéni vállalkozók számához viszonyítva is az figyelhető meg, hogy országos átlagban az egyéni vállalkozók magasabb számot képviselnek, mint Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyében. A Jászapáti Járás térségében vizsgálva ez az arány tovább csökken. A 2022-es évet figyelembe véve Magyarország népességének 5,85%-a egyéni vállalkozó, Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyében 4,60% és Jászapáti Járásban 3,35%. A népesség számát és az egyéni vállalkozók számát a 2. táblázat tartalmazza.

2. táblázat: Egyéni vállalkozók és népesség számának alakulása 2022. évben

	Magyarország	Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye	Jászapáti Járás
<i>Népesség (fő)</i>	9.689.010	360.326	30.694
<i>Egyéni vállalkozók száma (fő)</i>	567.158	16.589	1.027
<i>Megoszlás %-ban</i>	5,85%	4,60%	3,35%

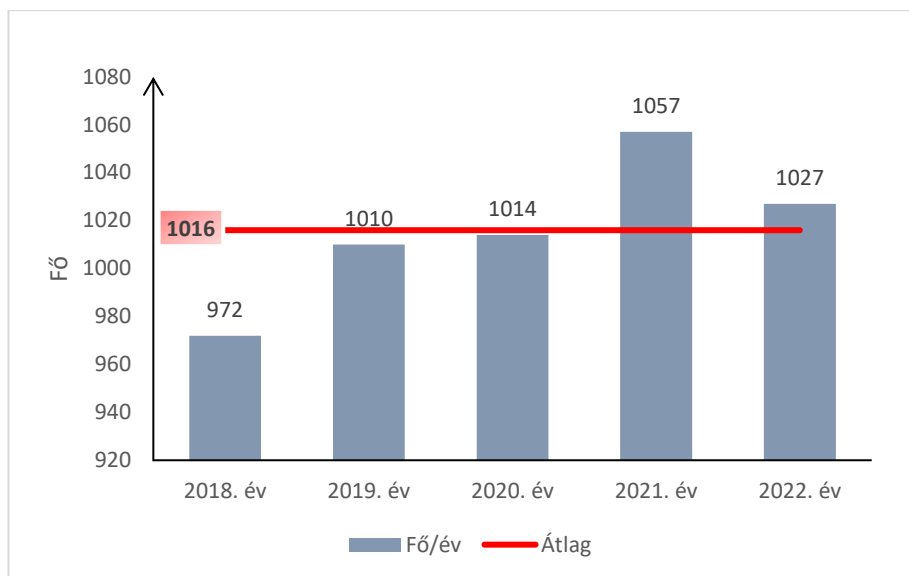
Forrás: saját szerkesztés www.ksh.hu adatok alapján

Az egyéni vállalkozások többségében mikrovállalkozás formájában működnek. Ez jellemző a Jászapáti Járás területén regisztrált egyéni vállalkozásokra is.

A vizsgált területen a regisztrált egyéni vállalkozások közül csupán 4 vállalkozás nem sorolható 2022 évben a mikrovállalkozás kategóriába a Központi Statisztikai Hivatal (www.ksh.hu) által közzétett adattáblák alapján.

Itt is megfigyelhető, hogy az egyéni vállalkozások méreteiket tekintve igen kicsik. Kutatásomban a növekedést akadályozó tényezőkre is ki fogok térni.

A Jászapáti Járás területén regisztrált egyéni vállalkozók számának 5 éves áttekintését követően megállapítható, hogy a vállalkozók számának folyamatos növekedése figyelhető meg, még a 2020-as és a 2021-es évek tekintetében is, amely időszakban a mikrovállalkozások nagy számát sújtotta egy nem várt esemény, a „Covid19” járvány. A növekedés ugyan nem óriási mértékű, de azért említést érdemel. Némi visszaesés a vállalkozások számában csak 2022 évben következett be. Az egyéni vállalkozók száma – 5 éves adatokat vizsgálva – **átlagosan 1016 fő**, melynek **szórás értéke 27,49**. Ezen adatok alapján is leszűrhető, hogy az egyéni vállalkozók számának alakulásában kismértékű változások történtek az elmúlt 5 évben. A vállalkozók számának alakulását a 6. ábra mutatja. Kérdőíves kutatásom mintavételének nagyságát az egyéni vállalkozók számának 5 éves átlagából kapott érték alapján állapítottam meg.

6. ábra: Regisztrált egyéni vállalkozók számának alakulása a Jászapáti Járásban

Forrás: saját szerkesztés www.ksh.hu adatok alapján

Az újonnan regisztrált és a megszűnt vállalkozások számából szintén az tűnik ki, hogy a 2021-es év volt az az időszak amikor a legtöbb újonnan regisztrált egyéni vállalkozó kezdte meg a tevékenységét. Továbbá a megszűnt egyéni vállalkozások számában is visszaesés volt tapasztalható. Megfigyelhető, hogy a 2020-as évben, a „Covid19” járvány kezdetekor megnövekedett a tevékenységüket szüneteltető egyéni vállalkozók száma, mely számban, azonban már a 2021-es évre csökkenés mutatkozott. A számok alakulását a 3. táblázat tartalmazza.

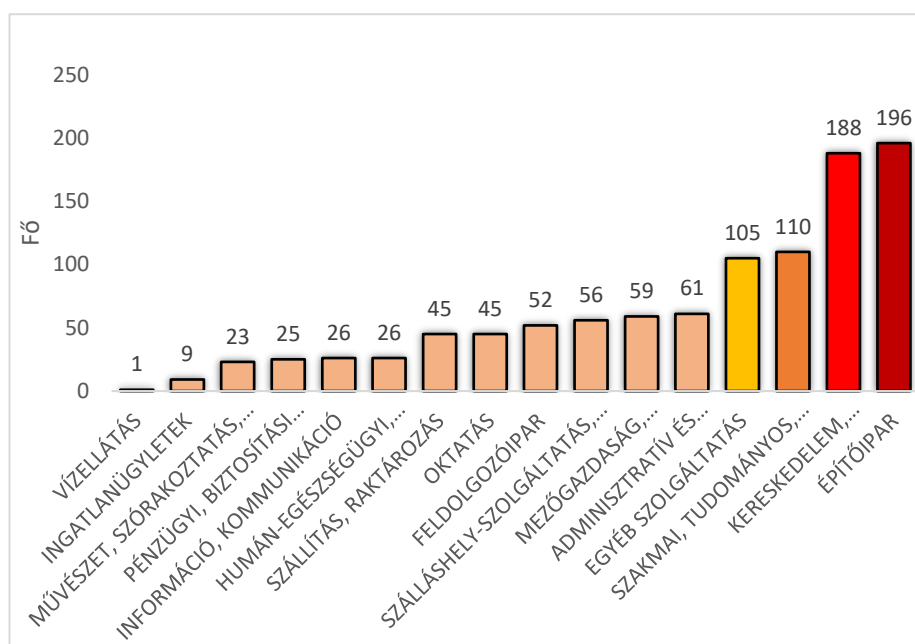
3. táblázat: Jászapáti Járásban újonnan regisztrált, megszűnt és szüneteltető egyéni vállalkozók száma

Év	Újonnan regisztrált egyéni vállalkozók (fő)	Megszűnt egyéni vállalkozók (fő)	Tevékenységüket szüneteltető egyéni vállalkozók (fő)
2018	130	82	138
2019	175	129	149
2020	149	142	163
2021	183	128	136
2022	170	196	132

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján

3.3. EGYÉNI VÁLLALKOZÁSOK JELLEGE A JÁSZAPÁTI JÁRÁSBAN

Fontosnak tartom annak meghatározását is, hogy az adott térségben milyen jellegű tevékenységet folytatnak leginkább az egyéni vállalkozók. Ezt a fő tevékenységi körök vizsgálatával végeztem el. Megállapításra került, hogy a Jászapáti Járásban leginkább építőipari tevékenységet folytatnak, de kiemelt jelentőségű a kereskedelem, gépjárműjavítás tevékenység is. Ezt követően nagy számban van még a szakmai, tudományos tevékenység és az egyéb szolgáltatás is. Ez persze nem azt jelenti, hogy az adott vállalkozás csak ilyen jellegű tevékenységet folytat, a fő tevékenységi köre mellett további tevékenységeket is végezhet, melyhez a szükséges feltételekkel rendelkezik. A fő tevékenységi kör meghatározása azért fontos, mert az egyéni vállalkozó ebből a tevékenységből várja a legtöbb jövedelmet, tehát elsődlegesen ilyen jellegű tevékenységet folytat. Az egyéni vállalkozók által végzett fő tevékenységi köröket a 7. ábra mutatja.

7. ábra: Jászapáti Járásban regisztrált egyéni vállalkozók fő tevékenységi köreinek alakulása 2022. évben

Forrás: saját szerkesztés www.ksh.hu adatok alapján

4. KUTATÁSMÓDSZERTAN

Kutatásom fő célkitűzése a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók működési sajátosságainak feltárása, mely során vizsgáltam a tevékenység folytatásával kapcsolatban az információáramlás jellemzőit, a szükséges tapasztalat és tudás meglétét, majd a fennmaradást és növekedést befolyásoló tényezőket. Továbbá elemeztem az egyéni vállalkozók nem várt eseményhez történő alkalmazkodóképességét, valamint pályázatok iránti és hitelfelvétellel kapcsolatos igényüket, controlling tevékenységüket, és növekedési szándékukat.

Hipotéziseim:

H.1.: A Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók nem rendelkeznek a mai kor követelményeinek megfelelő elektronikus ügyintézéshez szükséges ismeretekkel.

H.2.: Az egyéni vállalkozók nem jutnak elegendő információhoz, az általuk végzett tevékenység jogszerű végzéséhez szükséges feltételekkel kapcsolatban.

H.3.: Az egyéni vállalkozók legnagyobb része, tevékenysége folytatása során nem tervezi tudatosan a tevékenységét, nem rendelkeznek üzleti tervvel és nem folytatnak controlling tevékenységet.

H.4.: Az egyéni vállalkozók csekély része nyújt be pályázatot az egyéni vállalkozása folytatása során és az egyéni vállalkozók kis köre él a hitelfelvétel lehetőségével.

H.5.: A legtöbb egyéni vállalkozó nem szeretné méreteit növelni.

Hipotéziseim az adott kérdés konkrét elemzésénél bővebben kifejtésre kerülnek.

A felmérést kvalitatív és kvantitatív módszerek alapján készítettem el.

HORNYACSEK 2014: 64. szerint „a kvantitatív módszer alkalmazásakor az adott probléma mennyiségi mutatóit elemezve vonnak le következtetéseket. Jó eszköze ennek a kérdőíves felmérés, a mérések és a jelenségek mennyiségi vizsgálata, és azok eredményeinek rögzítése.”

BAUER at al. 2014: 138. meghatározásában „a kvalitatív kutatás olyan strukturálatlan, feltáró jellegű módszer, amely alapvetően a probléma megértését célozza meg.”

Az általam végzett megkérdezések fajtái: kérdőív és interjú. A kutatásom összegzéséhez primer és szekunder információkat is figyelembe vettem, vagyis saját kutatást is végeztem és mások által összegyűjtött adatokat is felhasználtam. A vizsgált alapsokaság a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók. Az általam kiválasztott mintavétel típusa tudatos, mert kifejezetten a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozókat kérdeztem meg. Kutatásom összegzéseként SWOT analízist készítettem, megvizsgálva ezzel az erősségeket, gyengeségeket, lehetőségeket és veszélyeket.

MILOSLAV 2013 megfogalmazásában a SWOT analízis az erősségeken és gyengeségeken, lehetőségeken és veszélyeken alapszik. Az erősségek és gyengeségek a szervezet belső tényezői. A lehetőségek, veszélyek pedig a szervezeten kívüli tényezőket mutatják meg.

Ezen módszer segítségével jól szemléltethető a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók kutatásomból nyert jellemzői, melyet összegzésemben bemutatok.

5. KÉRDŐÍVES KUTATÁSOM ELEMZÉSE

A vizsgálni kívánt mintavétel nagyságát a Jászapáti Járásban regisztrált egyéni vállalkozók száma szerint határoztam meg. A vizsgált Járásban a regisztrált egyéni vállalkozók száma az elmúlt 5 év átlagában 1016 fő volt a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett adatokból számolt átlag alapján (lásd 6. ábra).

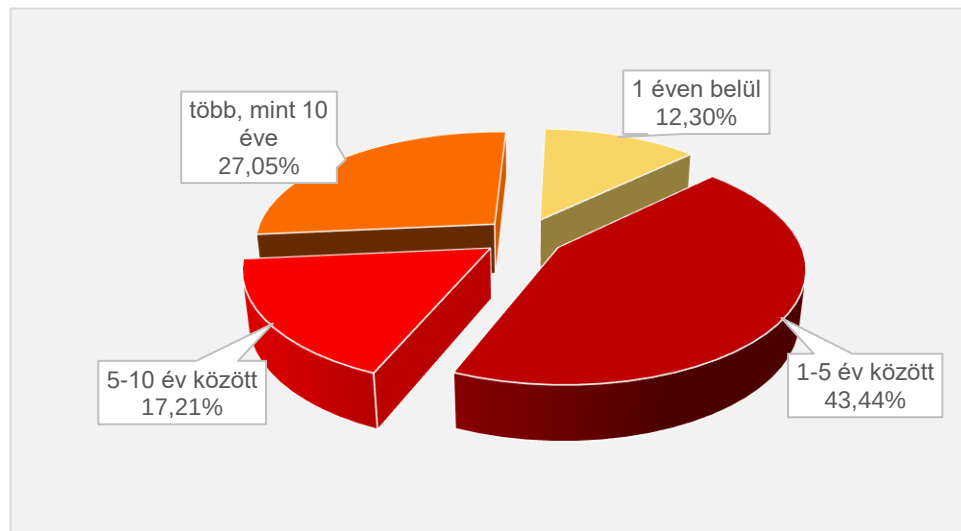
Kutatásomban célként tűztem ki, hogy a minél pontosabb eredmény érdekében a területen székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók legalább 10%-a aktívan vegyen rész a felmérésben. Ennek érdekében elektronikus úton (közösségi hálózat igénybevételevel és elektronikus levélcím segítségével, valamint személyesen (papíralapú kérdőíven) is megkeresésre kerültek az egyéni vállalkozók.

Összesen 270 egyéni vállalkozónak került megküldésre a kérdőív a fent megjelölt formák valamelyikében, azonban a kérdőív továbbküldési lehetősége nyitott volt. Az általam készített kérdőívet 122 Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozó töltötte ki, így a kutatásomban a minta mérete 122 fő. A kérdőív kitöltésében a kérdések kötelezővé tétele megtörtént, így hibás kérdőív beküldésére nem került sor. A kisebb számban kitöltött papír alapú kérdőívek megválaszolása pedig hiánytalanul megtörtént. A kérdőív kitöltésére nyitva álló idő 2023.09.18–2023.09.30 közötti időszak volt. A kérdőívben összesen 23 kérdést vizsgáltam, nyitott és zárt kérdéseket is alkalmazva.

A kérdőívet kitöltők 54,92%-a férfi, 45,08%-a nő. 50,00%-uk 41–60 év közé esik, 37,70%-uk 26–40 év közöttiek, 9,84%-uk 60 év fölötti és 2,46%-uk 18–25 éves kör közötti korosztályba sorolható. 43,44% rendelkezik gimnáziumi/középiskolai végzettséggel, 36,07%-uk főiskolai/egyetemi végzettséggel és 20,49%-uk szakképző iskolai végzettséggel. A kérdőív kitöltésében legtöbben a Jászapáti Járás központi településéről, Jászapátiról vettek részt 45,90%. Ezt követte Jászkisér 22,94%-kal, majd Jászládány 7,38%-kal, Jászszentandrás és Jászalsószetgyörgy 5,74–5,74%-kal, Jászdózsa 4,10%-kal, Alattyán és Jánoshida 3,28–3,28%-kal és a legkevesebben Jásziványról töltötték ki 1,64%.

A kitöltésben résztvevők számának alakulása véletlenszerű, mivel minden olyan egyéni vállalkozó megkeresésére került, akinek az elektronikus elérhetősége nyilvános adatbázisból (Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, www.mkik.hu) kinyerhető volt vagy a személyes kapcsolatrendszerrel kihasználva elérhetőségük rendelkezésre állt.

A kérdőív segítségével vizsgáltam, hogy a kérdőívet kitöltő vállalkozók mikor kezdték meg az egyéni vállalkozói tevékenységüket. A válaszok tükrözik az *egyéni vállalkozások kis élettartamát*. A választ adók csupán 27,05%-a végzi a tevékenységét több mint 10 éve. A többi 72,95%, 10 év alatti vállalkozások. A legtöbben, 43,44%-uk 1 és 5 év között működtetik az egyéni vállalkozásukat. 5 és 10 év között 17,21%-uk működik, 1 éven belül pedig 12,30%-uk kezdte meg az egyéni vállalkozást. (lásd: 8.ábra)

8. ábra: Egyéni vállalkozói tevékenység megkezdési idejének megoszlása a kutatásban részt vevő egyéni vállalkozók között

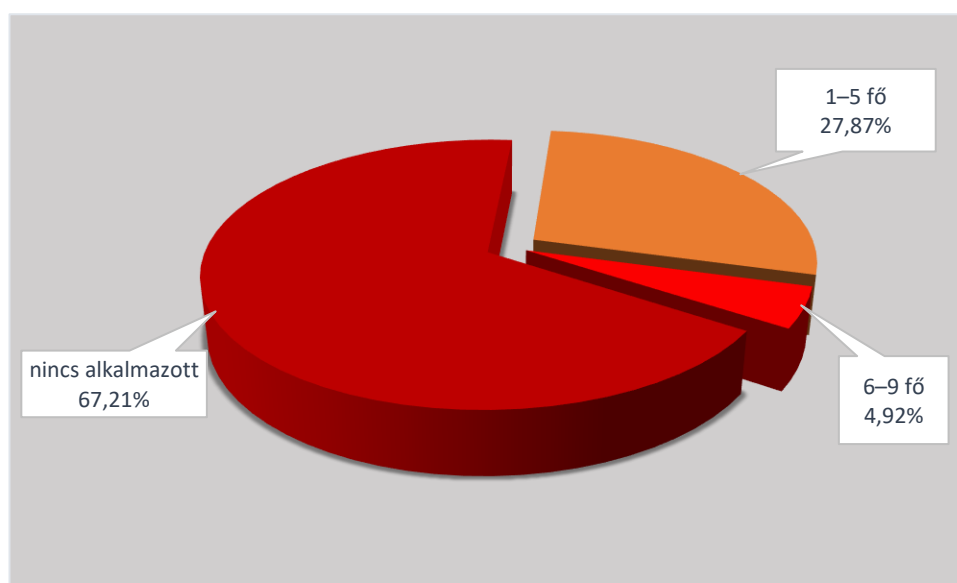
Forrás: saját szerkesztés, egyéni kutatás alapján

A megkérdezettek legnagyobb részének, 55,73%-ának, a fő tevékenységi köre a szolgáltatások közé sorolható, majd 21,31%-ának a kereskedelembe, 9,02%-ának a vendéglátásba, 8,20%-ának az iparba és 5,74%-ának a mezőgazdaságba.

A választ adók 89,34%-a a megkérdezés időpontjában működő státuszú volt és 10,66%-a pedig szüneteltette a tevékenységét. A szüneteltetés lehetséges okát még a kérdőív elemzése során vizsgálom.

A kutatásban résztvevők foglalkoztatotti létszáma alapján megállapítható, hogy valamennyi választ adó a mikrovállalkozás kategóriába sorolható, ezen belül is legtöbb egyéni vállalkozónak 67,21%-ának egyáltalán nincs alkalmazottja, 27,87%-ának 1–5 fő közötti a

foglalkoztatotti létszáma és csupán 4,92%-ának van 6–9 fő közötti alkalmazottja (lásd: 9. ábra). A megadott válaszok mutatják az egyéni vállalkozások kis méreteit, mely összhangban van szekunder kutatásommal. A www.ksh.hu oldalon közzétett adattáblák alapján ugyanis Jászapáti Járásban csupán 4 egyéni vállalkozás nem sorolható a mikrovállalkozás kategóriába.

9. ábra: Foglalkoztatottak számának megoszlása a kutatásom részt vevő egyéni vállalkozók között

Forrás: saját szerkesztés, egyéni kutatás alapján

Az eddig vizsgált kérdések alapján megállapítható, hogy a kérdőíves kutatás eredményei szerint a *Jászapáti Járásban működő egyéni vállalkozók méreteiket nézve igen kicsik és a vállalkozások élettartama sem túl hosszú, a választ adók által megadott adatok alapján.*

A következőkben konkrétan a Jászapáti Járásban tapasztalt hiányosságokat fogom vizsgálni a kérdőívben adott válaszok alapján.

H.1.: Első hipotézisem, hogy a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók nem rendelkeznek a mai kor követelményeinek megfelelő elektronikus ügyintézéshez szükséges ismeretekkel.

Véleményem szerint a technológia fejlődésével valóban szükséges volt az egyéni vállalkozással kapcsolatos ügyintézés korszerűsítésére, a mai kor követelményeinek

megfelelően, az elektronikus ügyintézés bevezetésére. Kétséget kizáróan szükséges volt a korábbi, talán a vállalkozók szemszögéből nehézkesen működő gyakorlat megváltoztatása. A Jászapáti Járási Hivatal területén, azonban az új szabályozás kapcsán több probléma is felmerülhet. Meglátásom szerint a vizsgált területén élők sok esetben nem megfelelően felkészültek a mai kor követelményeinek megfelelő elektronikus ügyintézéshez. Az egyéni vállalkozók kisebb része teljesen jól alkalmazkodott a megváltozott jogszabályi környezethez. Az egyéni vállalkozók túlnyomó többsége azonban nem rendelkezik megfelelő ismerettel, tudással, tapasztalattal ahhoz, hogy önállóan, elektronikus úton tudja intézni ügyeit. Ezen okok miatt általában könyvelők segítségét kéri ügyeik vitelében. Ezzel azonban több gond is felmerül. Mivel az egyéni vállalkozással kapcsolatos ügyeket ügyfélkapun¹ keresztül lehet intézni, jellemzően az egyéni vállalkozók nyitnak egy saját névre regisztrált ügyfélkaput, melynek a belépéshez szükséges adatait átadják a könyvelőiknek. Így a könyvelő a vállalkozók olyan személyes adataiba is betekintést nyerhetnek (pl.: betegélettűt), mely a vállalkozók szenzitív adatai. Mivel az egyéni vállalkozó nem köteles könyvelői szolgáltatást igénybe venni, ezért a legtöbb esetben a könyvelő neve sehol nem kerül feltüntetésre, így amennyiben a könyvelő nem közöl vagy rosszul közöl valamely adatot, valamely hatóság részére, az egyéni vállalkozó felelősségeként jelenik meg, mivel az egyéni vállalkozó kötelezettségeiért teljes vagyonával felel.

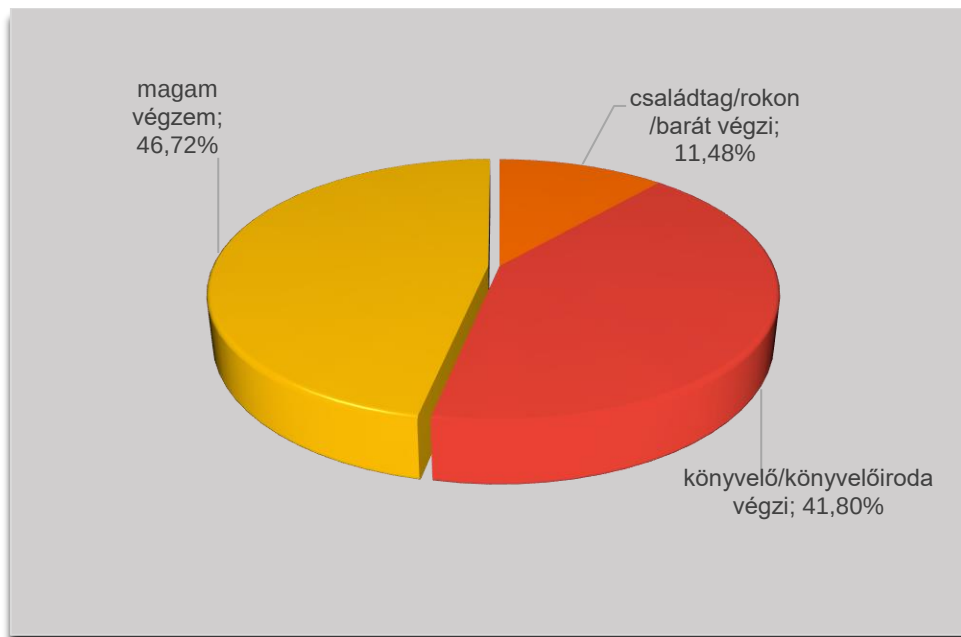
A legtöbb esetben az egyéni vállalkozó maradéktalanul rábízza ügyei intézését az általa választott könyvelőre, a könyvelők azonban nem ellenőrzik ügyfeleik ügyfélkapus tárhelyét, megfelelő szakértelem hiányában téves információkat nyújthatnak. Több esetben előfordul, hogy a vállalkozókat azért éri hátrány, mert a könyvelőjük nem az általuk elvárt minőségben intézik ügyeiket. Ellentmondás tapasztalható a könyvelők által ténylegesen elvállalt és az egyéni vállalkozók által elvárt munkavégzés tekintetében. Sok esetben a könyvelők olyan feladatot is elvállalnak, melyhez egyébként szakértelemmel nem rendelkeznek, de gyakran a vállalkozók ezeknek a feladatoknak az elvégzésére maguk próbálják rábírní a könyvelőket. A vállalkozók úgy gondolják, hogy ez a könyvelő feladata.

Meglátásom szerint a Jászapáti Járás területén élők még nem felkészültek az ügyeik elektronikus úton történő intézéséhez. Az ország fejlettebb régióiban elképzelhetőnek tartom, hogy más az elektronikus ügyintézéssel kapcsolatos tapasztalat, azonban a Jászapáti Járás területén székhellyel rendelkező egyéni vállalkozóknak sok esetben nincs megfelelő

¹ Az Ügyfélkapu olyan azonosítási szolgáltatás, amely lehetővé teszi, hogy a polgárok biztonságosan léphessenek kapcsolatba az elektronikus ügyintézés biztosító, illetve elektronikus közszolgáltatásokat nyújtó szervezetekkel (www.nisz.hu).

ismeretük az elektronikus ügyintézéshez. Vannak vállalkozók, akik rendelkeznek a megfelelő kompetenciákkal, azonban idő és gyakorlat hiányában inkább a könyvelőt bízzák meg ügyeik vitelében. Jászapáti Járás területén sok vállalkozó fizikai tevékenységet folytat, akiknek teljesen más meglátásuk van az adminisztratív ügyek tekintetében. Lehet, hogy a megfelelő tanulmányokkal rendelkeznek és jól elboldogul az informatika világában, azonban ilyen jellegű tevékenységet napi munkájuk mellett nem végeznek. Véleményem, hogy mint már említettem, kétséget kizáróan szükség volt a változtatásra, azonban a személyes ügyintézés lehetőségének megtartása, az elektronikus ügyintézés mellett, sok egyéni vállalkozó helyzetét megkönnyítette volna az adott térségben. Vannak akik kifejezetten kedvelik az elektronikus ügyintézést, mert ezzel időt takarítanak meg, sorban állás nélkül, gördülékenyen tudják intézni ügyeiket, azonban sok egyéni vállalkozó inkább személyesen felkeresné az adott hivatalt.

Ezen feltételezésekre tekintettel vizsgáltam, hogy mennyire végzik az egyéni vállalkozók önállóan a hivatalos ügyeik intézését. A kérdőíves felmérésből megállapításra került, hogy a megkérdezettek, több mint a fele (53,28%) más személyre vagy szervezetre bízzák a hivatalos ügyek intézését. 46,72 % nyilatkozott úgy, hogy a hivatalos ügyek intézését többségében saját maga végzi, melyet a 10. ábra szemléltet.

10. ábra: Hivatalos ügyek intézésében részt vevő személyek megoszlása a kutatásban részt vevő egyéni vállalkozók között

Forrás: saját szerkesztés, egyéni kutatás alapján

A hivatalos ügyek intézésével kapcsolatban vizsgáltam azt is, hogy milyen összefüggések lehetnek a hivatalos ügyintézés módjában és az iskolai végzettség között. A kutatásban részt vevő főiskolai/egyetemi végzettséggel rendelkezők 56,82%-a végzi többségében saját maga ügyei intézését, a gimnáziumi/szakközépiskolai végzettségűeknél ez az arány 47,17 %-ra csökken és a szakképző iskolai végzettséggel rendelkezőknél ez az érték tovább esik 28,00%-ra. (A részletes adatokat a 4. táblázat tartalmazza.) Melyből megállapítottam, hogy a magasabb iskolai végzettség esetén nagyobb számban intézik az ügyeiket saját maguk. Itt már megjelenik a tudás, mint egy olyan tényező, mellyel a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők fokozottabban rendelkezhetnek, így hivatalos ügyeik vitelében is nagyobb részt látnak el.

4. táblázat: A kutatásban részt vevő egyéni vállalkozók megoszlása az ügyintézés végző személy és az iskolai végzettség alapján

	főiskola/egyetem (fő)	megoszlás %-ban	gimnázium/ szakközépiskola	megoszlás %-ban	szakképző iskola	megoszlás %-ban	Összesen
<i>családtag/rokon/barát végzi</i>	3	6,82 %	8	15,09 %	3	12,00 %	14
<i>könyvelő/könyvelőiroda végzi</i>	16	36,36 %	20	37,74 %	15	60,00 %	51
<i>magam végzem</i>	25	56,82 %	25	47,17 %	7	28,00 %	57
Összesen	44	100 %	53	100 %	25	100 %	122

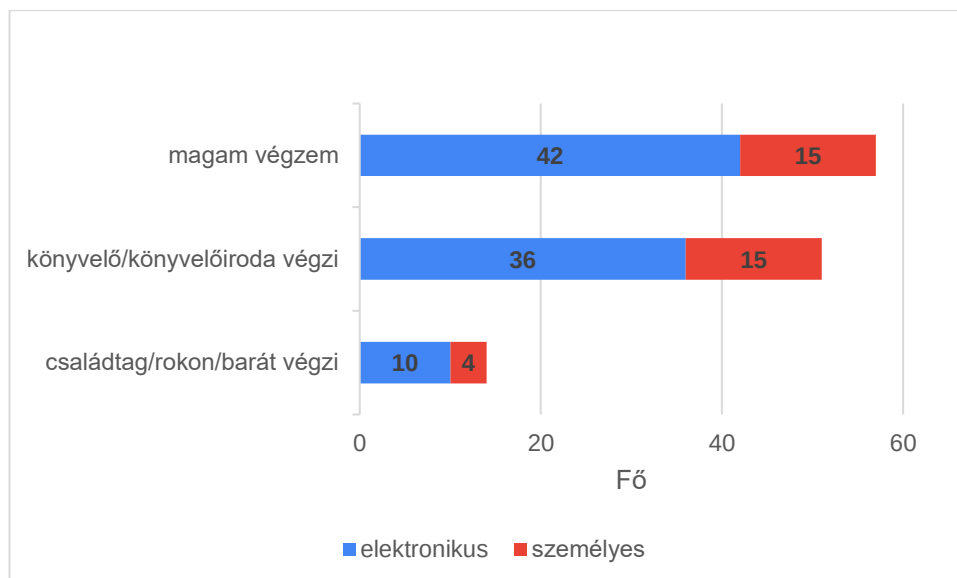
Forrás: saját szerkesztés, egyéni kutatás alapján

Feltételezésem, hogy a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók nem felkészültek az elektronikus ügyintézésre. A válaszadók közül azonban 72,13% (88 fő) úgy nyilatkozott, hogy az elektronikus ügyintézés részesíti előnyben. Ez ellent mond feltételezéseimmel, ezért tovább vizsgáltam az adott kérdéskört és megállapítottam, hogy azon válaszadók közül, akik az elektronikus ügyintézés preferálják, 46 fő ügyei intézését nem maga intézi, hanem valamely más személy vagy szervezet. Meglátásom szerint az egyéni vállalkozók nagy része azért jelölhette meg, hogy jobban kedveli az elektronikus ügyintézés, mert így nem kell személyesen megjelenniük ügyintézéshez. Helyettük az általuk megbízott személy elektronikusan elintézi ügyeiket. Az elektronikus ügyintézés az egyéni vállalkozók részéről annyiban merül ki, hogy az ügyintézéshez szükséges dokumentumokat, elektronikus üzenetben továbbítják, az ügyintézéssel általuk megbízott személynek. Itt azonban már felmerül a szenzitív adatok kezelése, melyet a következő kérdésben vizsgálni fogok.

Ezen elképzelés alapján amennyiben a válaszadók közül a személyes ügyintézés előnyben részesítőkhez (34 fő) hozzá adjuk azon válaszokat is, amelyekben elektronikus ügyintézés jelöltek meg, azonban az ügyek intézését legfőképpen nem saját maguk végzik (46 fő), akkor így 80 fővel már 65,57%-a, tehát több mint a fele a megkérdezetteknek, nem intézi ügyeit elektronikusan.

A 11. ábra szemlélteti, hogy azon egyéni vállalkozók száma a 122 fős mintavételből 42 fő, akik ügyei intézését saját maguk végzik és az elektronikus ügyintézés részesítik előnyben, ez a megkérdezettek 34,43% -a.

A fent részletezett levezetés alapján a megkérdezettek csupán 34,43 %-a intézi ügyeit elektronikusan saját maga. Elméletem alapján feltételezésem némileg alátámasztott lehet, azonban ennek bizonyítására még további kutatást végeztem, melyet a következő fejezetben részletezek.

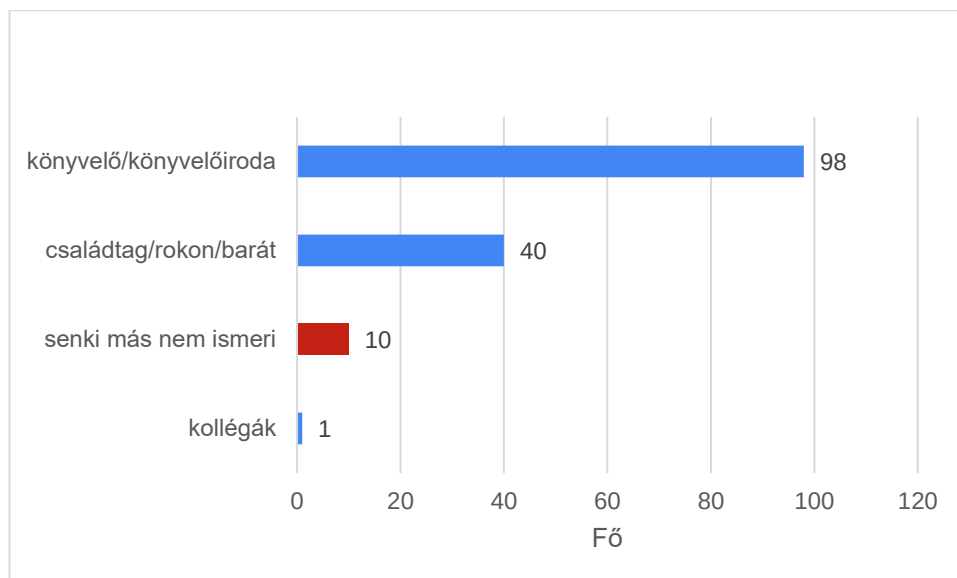

11. ábra: Egyéni vállalkozók kedvelt ügyintézési formái, az ügyintézészt végző személy figyelembevételével

Forrás: saját szerkesztés, egyéni kutatás alapján

A következő kérdésben azt vizsgáltam, hogy az egyéni vállalkozók felhasználói nevét és jelszavát további személyek mennyire ismerik. A választ adók csupán 8,20%-ának (10 főnek) nem ismeri senki más ezen adatait. A 122 fős mintavételből 98 főnek tudja a felhasználói nevét és a jelszavát könyvelő/könyvelőiroda, 40 főnek család/rokon/barát és 1 főnek még a kollégái is ismerik. A válaszokban több lehetséges válasz kiválasztására is lehetőség nyílt, így vannak olyan személyek, akiknek több személy/szervezet is ismeri ezen adatait. A válaszokat a 12. ábra szemlélteti.

Itt már egyértelműen látszik, hogy az egyéni vállalkozók szenzitív és egyéb adataihoz további személyek is hozzáférhetnek. Az adatokhoz való hozzáféréssel az lehet a gond, hogy mivel az egyéni vállalkozók önként adják ki felhasználó adataikat, így egy esetleges visszaélés vagy nem megfelelő ügyintézés ügyében nem tudnak jogorvoslatért vagy kompenzálásért folyamodni.

12. ábra: Kutatásomban részt vevő egyéni vállalkozók ügyfélkapus felhasználói nevének és jelszavának kiadása más személy részére

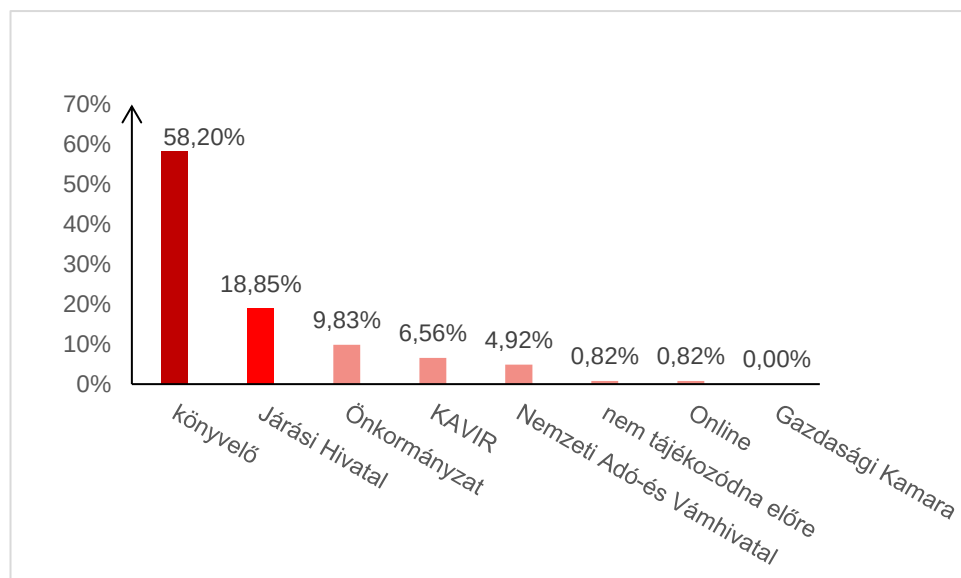
Forrás: saját szerkesztés, egyéni kutatás alapján

H.2.: További hipotézisem, a jelenlegi szabályozással összefüggésben, hogy az egyéni vállalkozók nem jutnak elegendő információhoz, az általuk végzett tevékenység jogszerű végzéséhez szükséges feltételekkel kapcsolatban.

A tevékenységi körökhöz szükséges képzésekhez, engedélyekhez, bejelentési kötelezettségekhez szükséges feltételekről a gazdasági kamarák nyújtanak tájékoztatást. Jászapáti Járás területén kihelyezett gazdasági kamara nem működik, így helyben, személyesen nem tudnak tájékoztatást kérni. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara oldalán található egy Vállalkozói Információs Rendszer (KAVIR) a <https://kavir.mkik.hu> oldalon, mely részletesen tartalmazza a tevékenységi körökhöz szükséges feltételeket. Meglátásom szerint azonban az egyéni vállalkozók ebben sem ellenőrzik önállóan a szükséges információkat. Több esetben még a korábbi gyakorlatnak megfelelően felkeresik a Járási Hivatalt, ahol tájékozódni szeretnének a tevékenységhez szükséges feltételekről. A tevékenységi körökkel kapcsolatos tájékoztatás nyújtása viszont már nem tartozik a Járási Hivatal hatáskörébe, ezért az egyéni vállalkozók ezen ügyben is a könyvelők segítségét kérik. A könyvelők azonban ehhez nem rendelkeznek mindig elegendő tudásanyaggal, ezért előfordulhat, hogy nem megfelelő képzéssel, engedéllyel folytatja az egyéni vállalkozó tevékenységét, melyre csak az esetleges ellenőrzés során derül fény.

Kérdőíves felmérésem igazolta az általam leírt feltételezéseket. A választ adók 58,20%-a tevékenységi körök folytatásához szükséges feltételekről a könyvelőtől kérne tájékoztatást. *Ez az adat szintén alátámasztja azt az állítást is, hogy az egyéni vállalkozók nem saját maguk intézik ügyeiket.* A megkérdezettek 18,85%-a a Járási Hivatalt keresné fel, akik már nem rendelkeznek ez ügyben hatáskörrel, 9,83% pedig még az Önkormányzatnál informálná, annak ellenére, hogy a Járások megalakulásával 2013. évben az egyéni vállalkozással kapcsolatos ügyintézés átkerült a Járási Hivatalokhoz. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara által elektronikusan közzétett információk rendszerben a megkérdezettek csupán 6,56%-a tájékozódna. A Nemzeti Adó-és Vámhivatal nem rendelkezik hatáskörrel a tevékenységi körrel kapcsolatos tájékoztatás nyújtásában, ennek ellenére 4,92% itt kérne útmutatást. 0,82% nem tájékozódna előre és 0,82 % online keresgélne. A Gazdasági Kamaránál, amely szerv illetékes lenne a tájékoztatás nyújtásában, nem kérne információt egy egyéni vállalkozó sem. A válaszokat a 13. ábra szemlélteti.

Ezen válaszokból leszűrhető, hogy Jászapáti Járásban az egyéni vállalkozók nem rendelkeznek megfelelő információval arra vonatkozóan, hogy mely szervhez is kellene fordulni tevékenységi kör bővítése esetében. A legtöbben a könyvelőre támaszkodnak és a ténylegesen hatáskörrel rendelkező szervtől nem kérnek felvilágosítást.

13. ábra: Kutatásomban részt vevő egyéni vállalkozók megoszlása tevékenységi körhöz szükséges információszerzési lehetőség szerint

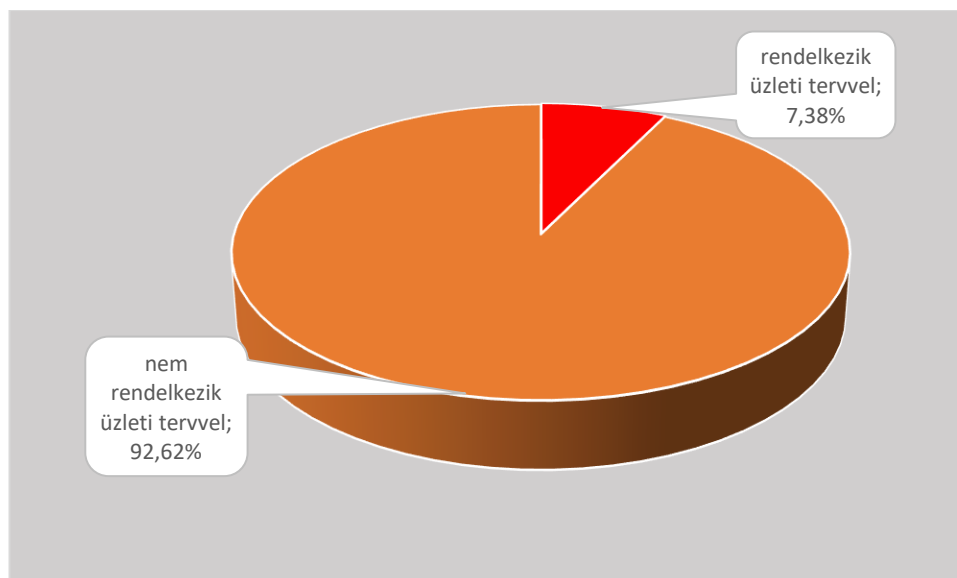
Forrás: saját szerkesztés, egyéni kutatás alapján

H.3.: Következő hipotézisként állítottam fel, hogy az egyéni vállalkozók legnagyobb része, tevékenysége folytatása során nem tervezi tudatosan a tevékenységét, nem rendelkeznek üzleti tervvel és nem folytatnak controlling tevékenységet.

Ennek oka a tapasztalat és a tudás hiánya lehet. Szekunder kutatásomból kiderült, hogy a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók legnagyobb része mikrovállalkozás formájában működik, tehát méreteiket tekintve igen kicsik. A controlling tevékenység és az üzleti terv hiánya pedig akadályozhatja a fennmaradást és legfőképpen a növekedést. Meglátásom szerint az egyéni vállalkozók számára is hasznos lenne a controlling tudatos alkalmazása és az üzleti terv készítése. A tudatos ellenőrzés, irányítás és tervezés megnyithatná az utat a fejlődés, növekedés előtt, azáltal, hogy jobban tudnának alkalmazkodni a környezet dinamikus változásához.

Ezen feltételezések kutatására vizsgáltam, hogy mennyire rendelkeznek az egyéni vállalkozók üzleti stratégiával és üzleti tervvel.

A megkérdezettek csupán 27,05%-a rendelkezik jelenleg üzleti stratégiával, írásbeli üzleti tervvel pedig csak 7,38% (lásd 14. ábra). Azok közül, akik még nem készítették működésük során üzleti tervet kis része, 8,25%-a tervezi, hogy készít. Tehát az egyéni vállalkozók legnagyobb része nem is tartja szükségesnek az üzleti tervet. A megkérdezettek 20,49%-a készített vagy készítették már valaha üzleti tervet pályázathoz, hitelhez vagy a vállalkozás működéséhez. Akik készítették már valaha, 56,00%-ának pályázathoz volt szüksége az üzleti tervre, 36,00%-a a vállalkozás működéséhez készítette/készíttette és 8,00%-nak kellett hitel felvételéhez. Az egyéni vállalkozók azon kis része, akik jelenleg rendelkeznek vagy már rendelkeztek üzleti tervvel a válaszok alapján 76,00%-uk maguk készítették.

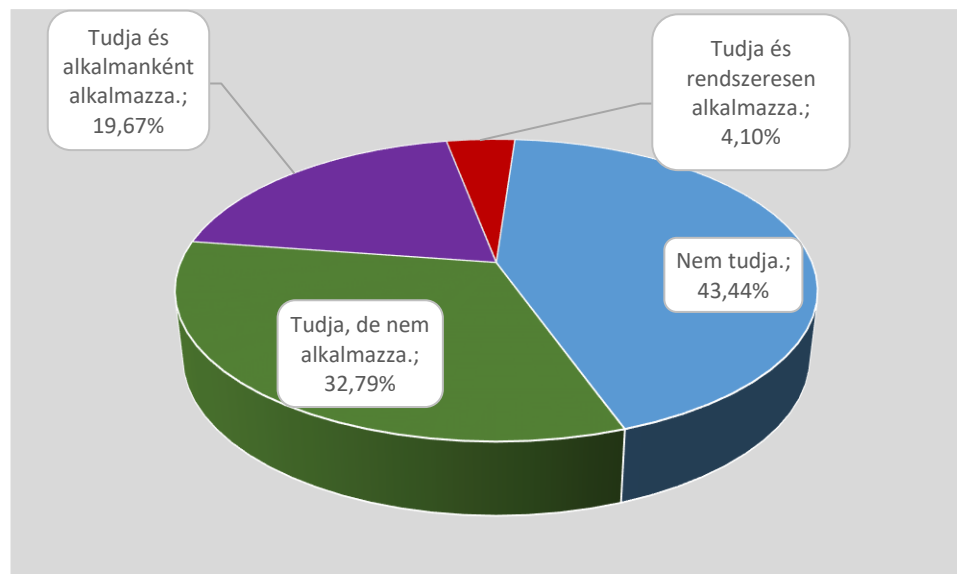

14. ábra: Kutatásomban részt vevő egyéni vállalkozók megoszlása üzleti tervvel való rendelkezés alapján

Forrás: saját szerkesztés, egyéni kutatás alapján

Kutatásomban vizsgáltam, hogy van-e összefüggés a tevékenység szüneteltetése és az üzleti terv hiánya között. A kérdőíves felmérésben adott válaszok alapján, azok akik jelenleg szüneteltetik vállalkozói tevékenységüket 7,69%-ának volt már üzleti terve, azok közül pedig akik jelenleg működő státuszúak 22,02%-ának volt már vagy van üzleti terve. Ezek alapján megállapítható, hogy mindkét státusz eseténben alacsony az üzleti tervet készítő/készítettők száma, azonban az értékek alapján az üzleti terv hiánya és a vállalkozói tevékenység szüneteltetése összefüggésbe hozható.

A következő kérdésben azt vizsgáltam, hogy mennyire ismerik az egyéni vállalkozók a controlling fogalmát. A megkérdezettek 56,56%-a tudja, hogy mit jelent a controlling tevékenység és 43,44%-a nem tudja. Azonban belül, akik tudják, hogy mit jelent, vagyis az 56,56%-on belül, csak 4,10% alkalmazza rendszeresen, 19,67% alkalmanként és 32,79% nem alkalmazza tevékenysége folytatása során. Összességében a választ adók 76,23%-a nem alkalmazza egyéni vállalkozói tevékenysége során, ezért az adott válaszok alátámasztják megállapításomat, mely szerint az egyéni vállalkozók igen kis része alkalmazza a controllingot. A controlling tevékenység alkalmazásának a hiányát a 15. ábra szemlélteti.

15. ábra: A kutatásban részt vevő egyéni vállalkozók controlling tevékenység fogalmának ismerete és alkalmazásának megoszlása

Forrás: saját szerkesztés, egyéni kutatás alapján

Szintén vizsgáltam még az *összefüggést a controlling fogalmának ismerete és az iskolai végzettség között*. Ebből megállapítottam, hogy azon egyéni vállalkozók akik úgy nyilatkoztak, hogy ismerik a controlling fogalmát 44,93%-a főiskolai/egyetemi végzettségű, 43,48%-a gimnáziumi/szakközépiskolai végzettséggel rendelkezik és 11,59%-ának van szakképző iskolai végzettsége. Itt tehát szintén összefüggés mutatkozik az iskolai végzettség és a tudás között, mely tulajdonképpen nem meglepő, hiszen a magasabb képzettség, magasabb szintű tudást feltételez. Itt a hiányosságot abban látom, hogy azon egyéni vállalkozók akik ismerik a controlling fogalmát sem alkalmazzák a tevékenységet rendszeresen.

H.4.: További hipotézisem, hogy az egyéni vállalkozók csekély része nyújt be pályázatot az egyéni vállalkozása folytatása során és az egyéni vállalkozók kis köre él a hitelfelvétel lehetőségével.

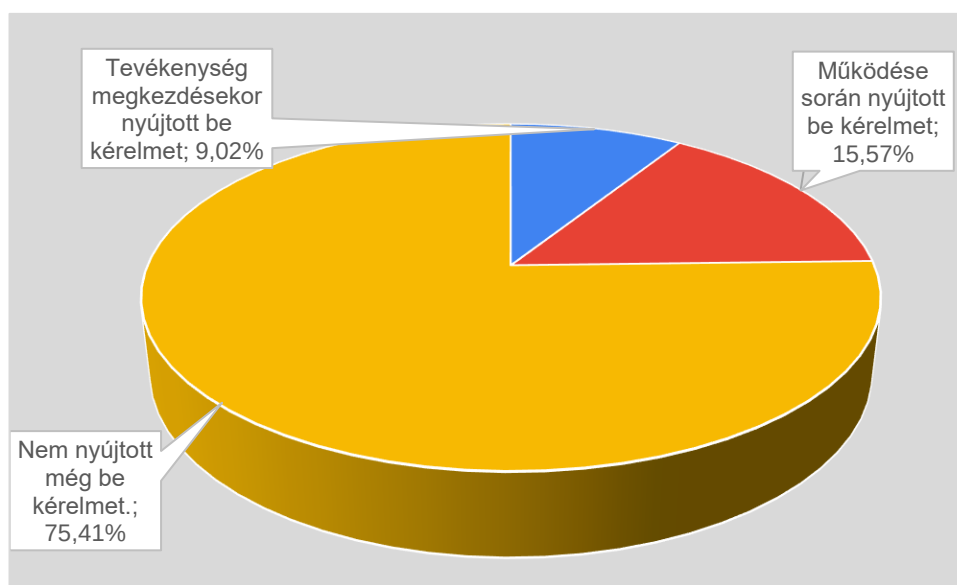
Talán a legnagyobb számban az egyéni vállalkozók, a vállalkozóvá váláshoz kapcsolódóan indított programokat veszik igénybe, azonban ezt követően nem élnek a pályázati lehetőségekkel. Ennek oka az lehet, hogy az egyéni vállalkozók nem rendelkeznek a pályázat benyújtásához kapcsolódó ismeretekkel. Az egyéni vállalkozók sok esetben nem is

szereznek tudomást a pályázati lehetőségekről és amennyiben mégis tudomást szereznek, nem tudják, hogy merre induljanak el az ügyintézés tekintetében.

A kis-és közepes méretű vállalkozások számára számos kedvezményes hitelfelvételi lehetőség is nyílik, mely jó lehetőséget teremt a fejleszteni, fejlődni kívánt egyéni vállalkozók számára tevékenységük finanszírozásához. Meglátásom szerint az egyéni vállalkozók csekély része igényli ezeket és más hiteleket.

Összességében elmondható, hogy a vizsgált területen véleményem szerint az egyéni vállalkozások nagy része önfinanszírozó próbál lenni, mely azonban gátat szabhat az esetleges fejlődésüknek, növekedésüknek.

A fent megjelöltek egy része a kérdőíves kutatás alapján igazolódni látszik, mely szerint a megkérdezettek 75,41%-a működése során még soha nem nyújtott be pályázat iránti kérelmet. Az az állítás, mely szerint legtöbbször a vállalkozóvá váláskor nyújtanak be pályázatot, a kutatásom nem bizonyítja, mivel azon 24,59% közül akik nyújtottak már be pályázat iránti kérelmet 9,02%-a igényelte a pályázatot a tevékenység megkezdésekor (pl.: vállalkozóvá válási program, fiatal gazda támogatás) és 15,57% működése során (pl.: eszközbeszerzés, felújítás). Ezen adatokat a 16. ábra szemlélteti.

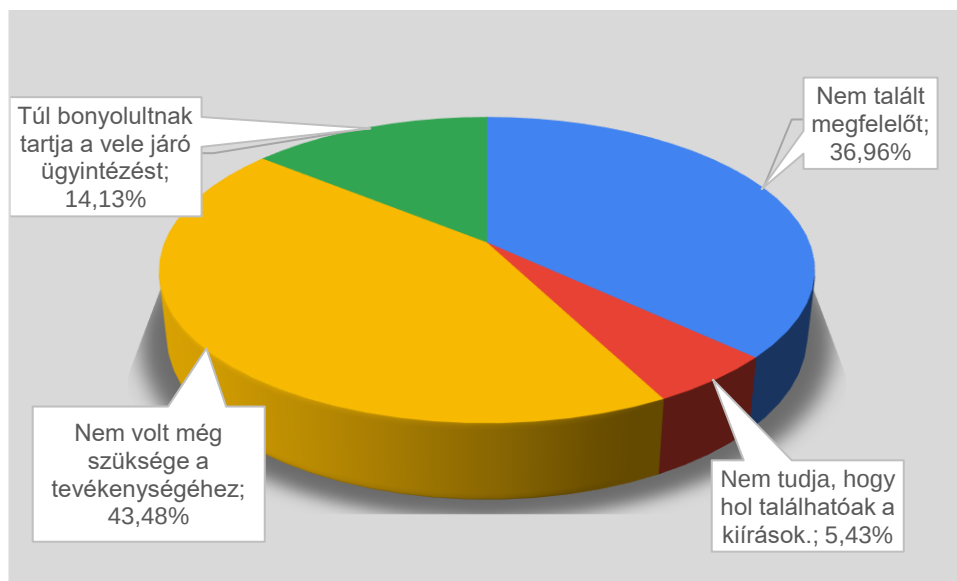
16. ábra: Kutatásomban részt vevő egyéni vállalkozók pályázatok iránti kérelmeinek megoszlása

Forrás: saját szerkesztés, egyéni kutatás alapján

Szerettem volna még információt kapni arról, hogy az elmúlt 5 évben hány egyéni vállalkozó nyújtott be pályázatot a vállalkozóvá válási program keretében. Ennek érdekében megkerestem a Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Kormányhivatal Jászberényi Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztályát, mivel Jászapáti Járás nem rendelkezik külön Foglalkoztatási Osztállyal, illetékességileg a Jászberényi Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztályához tartozik. Elektronikus levélcímre küldött megkeresésemben tájékoztatást kértem arról, hogy az elmúlt 5 évben hány vállalkozóvá válási program indult és ezt hány egyéni vállalkozó igényelte Jászapáti Járás területéről. A megkeresésre azonban válasz nem érkezett.

Vizsgáltam azt is, hogy az egyéni vállalkozók milyen okból nem nyújtanak be pályázatot. Azok közül, akik még nem nyújtottak be pályázat iránti kérelmet legtöbbször, 43,48%, azt állítják, hogy még nem volt szükségük pályázatra a tevékenységük folytatásához. Ebből is látszik, hogy az egyéni vállalkozók nem is nagyon szeretnék méreteiket átlépni, nem szeretnék fejleszteni. A választ adók 36,96%-a nem talált még megfelelő pályázati kiírást. Talán ezen egyéni vállalkozók lehetnek azok, akik ugyan hajlandóak lennének fejleszteni csak még nem találták meg ehhez a megfelelő pályázatot, ennek is több oka lehet. Lehet, hogy nagyon nem is keresik, vagy épp valóban nincs meghirdetve a tevékenységéhez alkalmas pályázat. Ezen kérdéskör is további vizsgálatot igényel. További 14,13% túl bonyolultnak tartja a pályázatokkal kapcsolatos ügyintézés és 5,43% pedig nem tudja, hogy hol találhatóak a pályázati kiírások. Ezen vállalkozóknál megjelenik a tudás hiánya, mely gátat szabhat az esetleges fejlődésnek. A pályázat mellőzés okai között megoszlásokat a 17. ábra szemlélteti. Kutatásomból az is kiderült, hogy azon vállalkozók akik pályázatot nyújtottak be 96,7%-a el is nyerte azt.

Véleményem, hogy a pályázati lehetőségek minél szélesebb körű kihasználása elősegítené a hosszútávú fejlődést és fennmaradást.

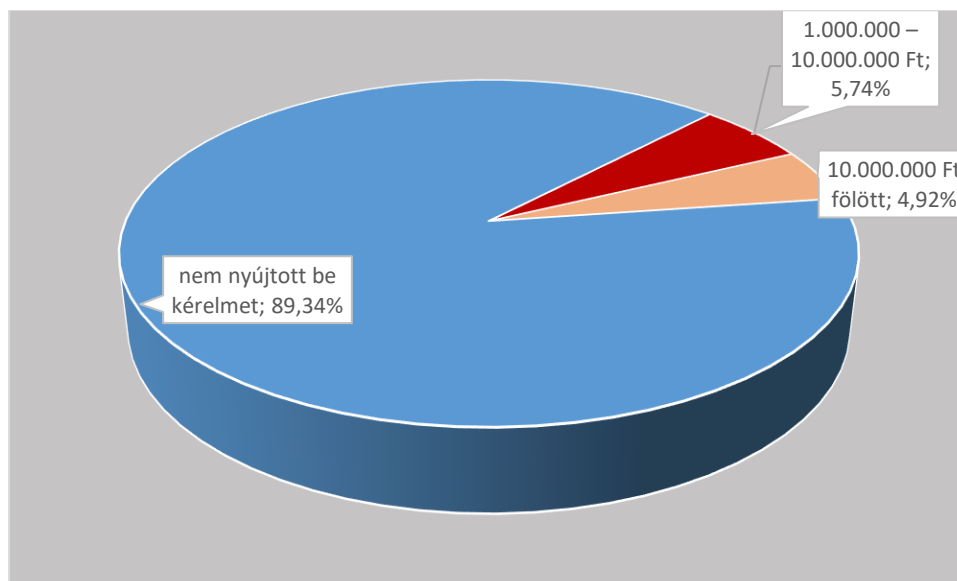
17. ábra: A kutatásban részt vevő egyéni vállalkozók pályázatok mellőzésének okai

Forrás: saját szerkesztés, egyéni kutatás alapján

Ezt követően az egyéni vállalkozók hitelfelvételi igényét vizsgáltam.

A választ adók 89,34%-a még nem nyújtott be működése során hitel iránti kérelmet. Azon kis része a vállalkozóknak, akik hitelt igényeltek (10,66%), meg is kapták a hitelt. Ezen a kategórián belül, 5,74% 1.000.001 és 10.000.000 Ft közötti hitelt igényelt és 4,92% 10.000.000 Ft. fölötti hitelt nyert el *(lásd 18. ábra)*.

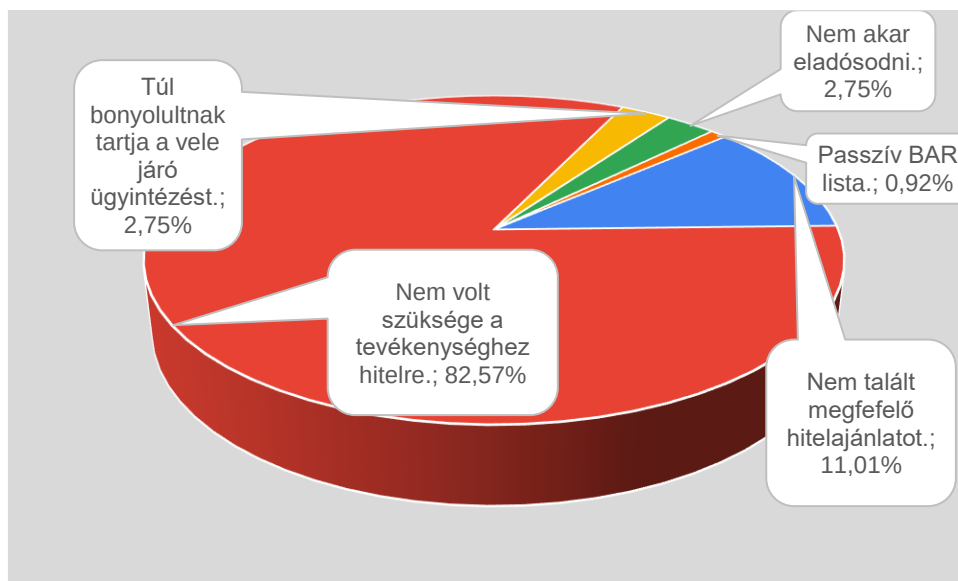
A kérdőíves felmérésből nyert adatokból állításom alátámasztott, mely szerint az egyéni vállalkozók kis része él a hitelfelvétel lehetőségével.

18. ábra: Kutatásomban részt vevő egyéni vállalkozók által benyújtott hitelkérelmek

Forrás: saját szerkesztés, egyéni kutatás alapján

Véleményem, hogy a legtöbben megpróbálják önerőből finanszírozni tevékenységüket, be is igazolódott. Azon választ adók 82,57%-a akik még soha nem vettek fel hitelt, úgy gondolják, hogy nem volt még szükségük hitel igénybevételére. 11,01%-a nem talált megfelelő hitelajánlatot, tehát ők azok akik érdeklődnek a hitel iránt. 2,75%-a túl bonyolultnak találja a vele járó ügyintézkést és szintén 2,75%-a nem akar eladósodni. 0,92 %-a pedig passzív BAR listás, ezért nem tud élni a hitelfelvétel lehetőségével. A hitelfelvétel hiányának okait a 19. ábra mutatja be.

19. ábra: Kutatásomban részt vevő egyéni vállalkozók hitelfelvétel mellőzésének okai

Forrás: saját szerkesztés, egyéni kutatás alapján

H.5.: Szintén hipotézisként állítottam fel, hogy a legtöbb egyéni vállalkozó nem szeretné méreteit növelni.

Meglátásom szerint az egyéni vállalkozók nagy része tevékenysége folytatása során eljut egy szintre, mellyel a megélhetését biztosítja, esetleg lassan magasabb színvonalat ér el, de nagyobb méretekben nem gondolkodnak. A legtöbbben sem az alkalmazottak bővítése, sem a tevékenysége bővítése érdekében nem tesznek lépéseket.

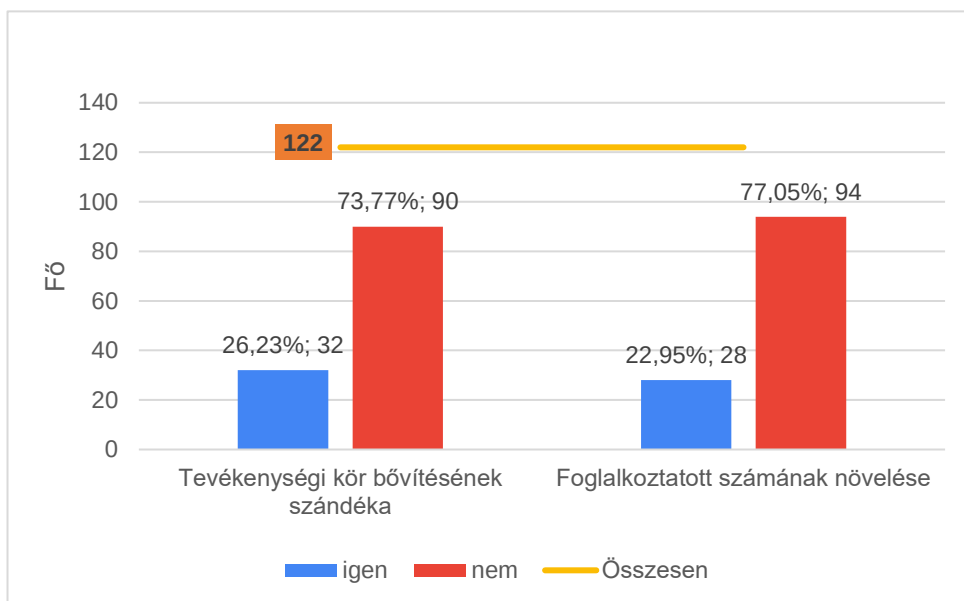
Ezen feltételezés miatt vizsgáltam az egyéni vállalkozók tevékenységi kör és alkalmazotti kör bővítésének a szándékát.

Megállapításra került, hogy a megkérdezettek többsége 73,77%-a nem szeretné bővíteni az egyéni vállalkozói tevékenységi körét és 77,05%-a nem szeretné növelni a foglalkoztatottak számát.

Azon egyéni vállalkozók közül akik szeretnék bővíteni az egyéni vállalkozói tevékenységi körüket, 62,5%-a is csak 1 éven túli bővítést tervez.

Azon egyéni vállalkozók közül pedig akik a foglalkoztatottak számát szeretnék bővíteni 60,7%-a szintén 1 éven túl szeretné ezt megtenni.

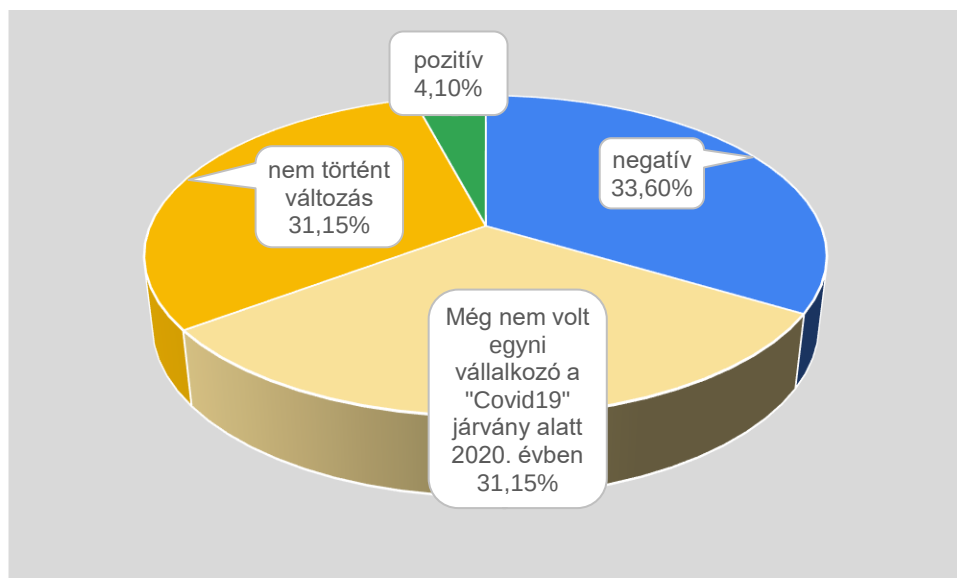
Ezzel alátámasztható az az állítás mely szerint az egyéni vállalkozók nagy része nem szeretné fejleszteni a vállalkozását. Az egyéni vállalkozói tevékenységi kör bővítésének szándékát és a foglalkoztatottak számának a növelését a 20. ábra szemlélteti.

20. ábra: Kutatásomban részt vevő egyéni vállalkozók bővítési szándéka

Forrás: saját szerkesztés, egyéni kutatás alapján

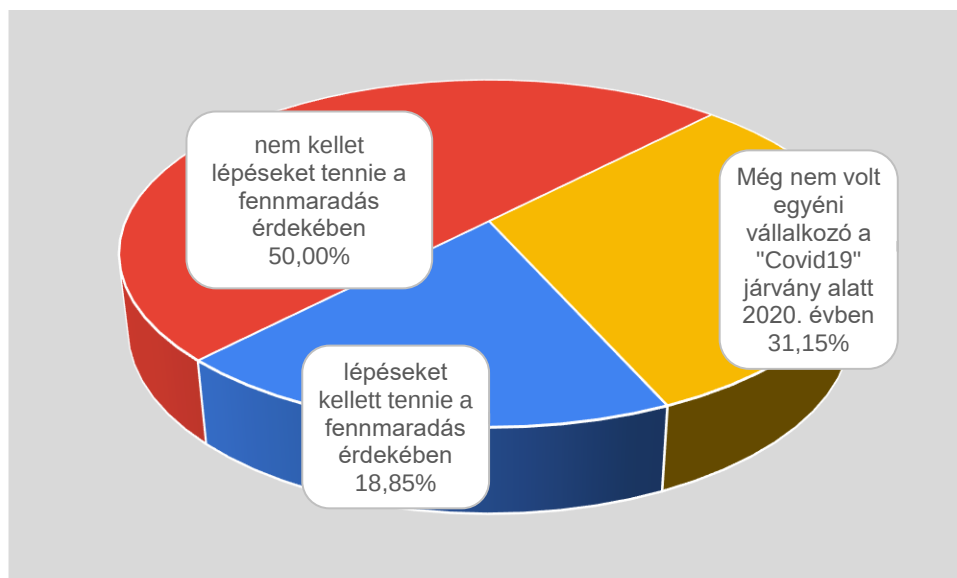
A *nem várt eseményekhez való alkalmazkodás* kérdésében szekunder kutatásomban megfigyeltem, hogy a „Covid19” járvány alatt a regisztrált egyéni vállalkozók száma nem csökkent a 2020-as évben, továbbá a 2021-es évben még némi növekedés is megfigyelhető volt. Erre tekintettel vizsgáltam az árbevétel alakulását a 2020-as évben. A megkérdezettek 33,60%-a negatív hatást észlelt ezen időszak alatt, 31,15% nem tapasztalt változás, szintén 31,15% még nem volt egyéni vállalkozó az időszakban és 4,10 % pedig pozitív hatást tapasztalt. A „Covid19” járvány hatását az árbevétel alakulására a 21. ábra szemlélteti.

21. ábra: A „Covid19” járvány hatása (2020. évben) az árbevétel alakulására a kutatásomban részt vevő egyéni vállalkozók esetében

Forrás: saját szerkesztés, egyéni kutatás alapján

A következő ábra (22. ábra) azt mutatja, hogy a „Covid19” járvány ideje alatt a megkérdezettek 50,00%-ának nem kellett semmilyen intézkedést tennie a fennmaradás érdekében, 31,15 %-a még nem volt vállalkozó ebben az időszakban és csupán 18,85%-ának kellett lépéseket tennie a fennmaradás érdekében. Ebből megállapítható, hogy a „Covid19” járvány az egyéni vállalkozók kisebb hányadát sújtotta nagyobb mértékben.

22. ábra: A kutatásomban részt vevő egyéni vállalkozók megoszlása annak tükrében, hogy a „Covid19” járvány alatt (2020. évben) kellett-e lépéseket tennie a fennmaradás érdekében

Forrás: saját szerkesztés, egyéni kutatás alapján

Az is vizsgáltam, hogy állami támogatást a „Covid19” járvány enyhítésére mennyire kellett igénybe venniük a vállalkozóknak. A megkérdezettek 13,11%-a vett igénybe állami támogatást, 31,15 % még nem volt vállalkozó ebben az időszakban és 55,74%-ának nem kellett igénybe vennie.

Az igénybe vett állami támogatások közül legtöbbször bértámogatást vettek igénybe, de megjelent még a válaszok között az árbevétel kompenzáció és a KATA befizetés szünetelése is.

A Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Kormányhivatal Jászberényi Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztálya felé küldött megkeresésben szerepelt azon adat kérése is, hogy a Jászapáti Járás területén hány fő vett igénybe az állami bértámogatásokat, azonban mint már az előzőekben említettem, ezen szerv adatokat nem szolgáltatott.

A „Covid19” járvány egyéni vállalkozókra gyakorolt hatásának vizsgálatával kapcsolatban megállapítottam, hogy az egyéni vállalkozók egy részét hátrányosan érintette a járvány, azonban nagy része megfelelően tudott alkalmazkodni a nem várt eseményhez.

6. MÉLYINTERJÚK ELEMZÉSE

Interjúkat abból a célból készítettem, hogy hipotéziseimmel kapcsolatban pontosabb, átfogóbb képet kapjak, illetve esetlegesen a kötetlen beszélgetések alkalmával további körülmények is napvilágot láthatnak.

A téma kapcsán 4 egyéni vállalkozóval készítettem interjút, egymástól elkülönült időpontokban. Mind a 4 személy Jászapáti Járás székhelyéről, Jászapátiról került kiválasztásra. A megkérdezett személyek közül nem mindenki szerette volna, hogy a neve megjelenjen kutatásomban. Ezen indok alapján, elemzésemben megnevezésre nem kerülnek az interjú alanyok, kizárólag a beszélgetésből leszűrt általános információk feldolgozása történik meg.

Az interjúk vázát, a kérdőívben szereplő kérdések adták, a kérdéseket mélyebben érintve, ok-okozati összefüggéseket keresve. 2 szüneteltető és 2 működő státuszú egyéni vállalkozó került megkeresésére.

Továbbá megkeresésre került még a Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara szervezete is. A téma átfogóbb, több szempontból történő megismerése céljából interjút szerettem volna készíteni a kamara képviselőjében eljáró személlyel. A Kamara felé, az interjúban szereplő kérdéseim előre megküldésre kerültek és kértem, hogy egy személyes interjú keretében vagy írásban válaszolják meg azokat kutatásom segítése céljából, azonban a területi kamarától válasz nem érkezett.

Szüneteltető státuszú vállalkozók válaszainak összegzése:

Az interjúban részt vevő 2 személy jelenleg szünetelteti a vállalkozói tevékenység, az egyik fő tevékenységi köre a kereskedelem kategóriába sorolható, a másik pedig teherszállítással foglalkozott.

Elsőként a szüneteltetés okának meghatározását tartottam a legfontosabbnak.

A kereskedelemmel foglalkozó egyéni vállalkozó elmondta, hogy vállalkozásának szüneteltetése átmeneti. Az általa folytatott tevékenység időszakosan végezhető, ezért jelenleg szünetel a vállalkozása. A következő évben tervezi a szüneteltetés utáni újraindítást. A teherszállítással foglalkozó egyéni vállalkozó úgy nyilatkozott, hogy a tevékenységi körrel kapcsolatban megváltozott jogszabályi környezethez nem tudott alkalmazkodni, ezért szünetelteti a vállalkozói tevékenységét, valószínűleg nem fogja újraindítani a vállalkozását.

A kereskedelemmel foglalkozó egyéni vállalkozó tájékoztatott, hogy a tevékenysége időszakos jellege miatt választotta az egyéni vállalkozási formát, mivel egyszerűen tudja szüneteltetni a vállalkozói tevékenységét és kevés kezdőtőkével újra tudja indítani.

Mindkét egyéni vállalkozó elmondta, hogy üzleti stratégiával és üzleti tervvel nem rendelkezik, a controlling fogalmát nem ismerik. A hivatalos ügyeik intézését többségében könyvelő végzi, mert nem rendelkeznek megfelelő ismeretekkel ügyeik vitelében.

A teherszállító egyéni vállalkozó a személyes ügyintézészt részesíti előnyben, mivel elmondása alapján nincs megfelelő ismerete az elektronikus ügyintézéshez. A kereskedő vállalkozó úgy nyilatkozott, hogy az elektronikus ügyintézészt részesíti előnyben. A további beszélgetés során azonban kiderült, hogy csupán az időtakarékosság szempontjából választotta ezt a módot. Elektronikusan nem ő intézi az ügyeit. Az ügyintézészt teljes mértékben a könyvelőre bízta, azonban ügyfélkapus tárhelyét ellenőrzi, és amennyiben úgy ítéli meg, hogy az adott ügy további ügyintézészt igényel, értesíti a könyvelőjét.

Mindkét személy átadta az ügyfélkapus adatait a könyvelőnek, aki azon keresztül intézi az ügyeket. A szenzitív adatok tekintetében a teherszállítással foglalkozó egyéni vállalkozót nem zavarja, viszont elmondta, hogy volt már olyan eset, hogy a könyvelő nem megfelelő adatokat jelentett be a nevében, mely anyagi kárral nem járt, azonban gyors intézkedést igényelt. A kereskedő vállalkozó egy szükséges rossznak tartja az adatok átadását. Nem szereti, hogy más intézkedik a saját neve alatt, de mivel ismeretei hiányosak az ilyen jellegű ügyintézésben, ezért úgy gondolja, hogy nem tud mást tenni.

A teherszállító vállalkozó elmondta, hogy a pályázati kiírásokra nyitott. Online felületen keresgélt, valamint pályázat figyelő cég segítségét is kérte, azonban a tevékenységi köréhez megfelelő pályázatot nem találtak. Hitelt azonban nem szeretne igénybe venni a magas kamatok miatt. Kereskedő vállalkozó szintén nyitott a pályázatokra, viszont annak érdekében, hogy megtalálja a számára megfelelő pályázatot nem tett lépéseket. Hitelfelvétel lehetőségével nem szeretne élni, mert jelenleg nincs rá szüksége.

A 2020-as évben még egyik egyéni vállalkozó sem volt regisztrált vállalkozó, ezért a „Covid19” hatásáról nem tudtak nyilatkozni.

Jelenleg működő státuszú egyéni vállalkozók válaszainak összegzése:

Az interjúban részt vevő 2 működő státuszú egyéni vállalkozó közül, az egyik fő tevékenységi köre a kereskedelem kategóriába sorolható, a másik pedig az iparba.

Mindkét egyéni vállalkozó elmondta, hogy üzleti stratégiával és üzleti tervvel nem rendelkezik, a controlling fogalmát nem ismerik.

A hivatalos ügyeik tekintetében ipari tevékenységgel foglalkozó vállalkozó úgy nyilatkozott, hogy családtag és könyvelő közösen látják el a feladatot. Ő maga nem rendelkezik az ügyintézéshez megfelelő ismeretekkel, azonban az elektronikus ügyintézés kényelmesebb, mert helyette az általa megbízott személyek elintézik az ügyeit. A szenzitív adatok kiadása nem zavarja. A kereskedő vállalkozó úgy nyilatkozott, hogy a könyvelővel közösen intézik az ügyeket. A személyes ügyintézés részesíti előnyben, véleménye szerint az biztonságosabb. Elektronikusan a tárhelyét ellenőrzi és amennyiben elakad az ügyintézésben a könyvelő segítségét kéri. A szenzitív adatok kiadása zavarja, de elmondása szerint jelenleg csak így tudja az ügyeit intézni.

Az ipari tevékenységet folytató vállalkozó, a vállalkozása megkezdésekor nyújtott be pályázatot. A pályázatot elnyerte, a pályázat benyújtásában családtag segítette. Újabb pályázatot nem szeretne benyújtani az önerő hiánya miatt. A hitelektől teljesen elzárkózik az eladósodottságtól való félelem miatt. A kereskedő vállalkozó teljesen elzárkózik a pályázatoktól. Szerinte túl bonyolult a vele járó ügyintézés és önerő hiánya miatt elmondása szerint „csak a nagyoknak van lehetőségük pályázni”. A hitelektől elzárkózik a visszafizetési feltételek miatt.

Tevékenységi kört/foglalkoztatottak számát bővíteni nem szeretné egyik vállalkozó sem, a rendelkezésre álló anyagi források és a piaci igények miatt.

Új versenytárs megjelenése mindkét vállalkozó véleménye szerint visszaesést eredményezne a bevételben.

A 2020-as évben a „Covid19” hatása nagy mértékben nem befolyásolta egyik vállalkozó működését sem.

Interjúk összegzése:

A megkérdezettek üzleti stratégiával, üzleti tervvel nem rendelkeznek. A controlling fogalmát nem ismerik. Ez megegyezik azon felvetéssel, mely szerint *az egyéni vállalkozók nem rendelkeznek üzleti stratégiával és üzleti tervvel, nem alkalmazzák a controlling tevékenységet.*

Szüneteltetés egyik esetben *jogszabályváltozás*, másik esetben a vállalkozói *tevékenység jellege* miatt következett be. Az egyik szüneteltető vállalkozó elmondta, hogy *tevékenység időszakos jellege* miatt az egyéni vállalkozás a legalkalmasabb forma az egyszerű szüneteltetés, újraindítás, módosítás miatt, továbbá kevés tőkével indítható az egyéni vállalkozás. *Itt megjelenik az egyéni vállalkozói forma kedvező jellege, de az egyéni vállalkozás érzékenységet is megfigyelhetjük* a másik esetben. A kis mérete miatt akár egy tényező megváltozása is gondot okozhat, jelen esetben a jogszabályváltozás.

Az egyéni vállalkozók *ügyeik intézését többségében nem maguk végzik* ismereteik hiányossága miatt. 1 egyéni vállalkozó végzi közösen a könyvelővel az ügyintézés. 2 egyéni vállalkozó a személyes ügyintézés részesíti előnyben, 2 pedig az elektronikus. Akik az elektronikus ügyintézés részesítik előnyben, lényegében az ügyintézés nem ők végzik, hanem az általuk megbízott személy. Az interjú alanyok elmondása alapján is igazoltnak látszik, az a tény, hogy Jászapáti Járásban *az egyéni vállalkozók nincsenek felkészülve az elektronikus ügyintézésre.*

2 egyéni vállalkozót zavar a szenzitív adatok kiadása, azonban elmondásuk alapján nincs más lehetőségük. 2 egyéni vállalkozó nem lát ebben problémát.

2 vállalkozó nyitott a pályázatokra, 2 pedig elzárkózik tőle. Hitel felvételétől az összes megkérdezett óvakodik az eladósodottságtól való félelem, a visszafizetési feltételek és a magas kamatok miatt.

A működő vállalkozók nem szeretnék növelni vállalkozásuk méreteit. *Új versenytárs megjelenése a piacon* viszont valószínűleg visszaesést eredményezhetne a bevételükben elmondásuk alapján.

A „Covid19” járvány ideje alatt 2 egyéni vállalkozó még nem működött, 2 egyéni vállalkozó tevékenységét pedig nagy mértékben nem befolyásolta.

7. KÖVETKEZTETÉSEIM, JAVASLATAIM

Kutatásomban célként határoztam meg a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók működési sajátosságainak feltárását, elemezve a fennmaradást és növekedést akadályozó tényezőket és a működés során jelentkező hiányosságokat. Elemzésemet hipotéziseim vizsgálatára építettem, melynek eredményei:

H.1.: Kutatásomban első hipotézisként jelenítettem meg, hogy a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók ***nem rendelkeznek a mai kor követelményeinek megfelelő elektronikus ügyintézéshez szükséges ismeretekkel.*** Első feltételezésemet primer kutatásom alátámasztja, azonban arra is fény derült, hogy sok egyéni vállalkozó előnyben részesíti az elektronikus ügyintézés, az időtakarékoság és kényelem szempontjából. A ténylegesen ügyintézés viszont elektronikusan sok esetben az általuk megbízott személy végzi. Ezen okból felmerülhet a probléma a szenzitív adatok kiadása tekintetében.

H.2.: Második hipotézisem, hogy ***az egyéni vállalkozók nem jutnak elegendő információhoz, az általuk végzett tevékenység jogszerű végzéséhez szükséges feltételekkel kapcsolatban.*** Ez a feltételezés elemzésem alapján igaznak bizonyult. Kutatásomból kiderült, hogy az egyéni vállalkozók nem tudják, hogy mely szervhez kellene fordulnia a szakszerű tájékoztatás érdekében. Ezen okból kifolyólag legtöbbször a könyvelő segítségét kéri, akiknek nem kifejezetten ez a szakterületük.

H.3.: Harmadik hipotézisem, hogy ***az egyéni vállalkozók legnagyobb része, tevékenysége folytatása során nem tervezi tudatosan a tevékenységét, nem rendelkeznek üzleti tervvel és nem folytatnak controlling tevékenységet.*** Ezen hipotézisem teljes mértékben alátámasztott a kérdőíves kutatásom és mélyinterjúk eredményei alapján. Itt látszik az egyéni vállalkozói tevékenység fennmaradását és növekedését elősegítő eszközök nélkülözése, mely a tudás hiányára vezethető vissza.

H.4.: Negyedik hipotézisem, hogy ***az egyéni vállalkozók csekély része nyújt be pályázatot az egyéni vállalkozása folytatása során és az egyéni vállalkozók kis köre él a hitelfelvétel lehetőségével.*** Ezen feltételezésem szintén teljesen alátámasztott a

kutatásomban foglaltak szerint, mely külső források hiánya szintén gátat szabhat a fennmaradásnak és a növekedésnek.

H.5.: Ötödik hipotézisemet, mely szerint *a legtöbb egyéni vállalkozó nem szeretné méreteit növelni*, kutatásom teljes mértékben alátámasztotta. A megkérdezettek túlnyomó többsége sem a foglalkoztatottak számát, sem tevékenységi körét nem szeretné növelni. Ezt igazolja szekunder kutatásom is, hiszen a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók közül csupán 4 egyéni vállalkozó nem sorolható a mikrovállalkozás kategóriába.

Hipotéziseim értékelését az *4. számú mellékletben megtalálható táblázat szemlélteti.*

Primer és szekunder kutatásaim eredményeit SWOT analízis segítségével foglalom össze, melyben megjelenítem az egyéni vállalkozói tevékenység belső tényezőiből adódó erősségeket és gyengeségeiket. Szintén bemutatom a külső tényezőkből adódó lehetőségeket és veszélyeket. Felsorolom az egyéni vállalkozások erősségeit, melyek kifejezetten előnyt jelentenek az egyéni vállalkozók számára. Részletezem a gyengeségeiket, melyeket fejleszteni kellene. Továbbá vázolom az egyéni vállalkozások lehetőségeit és felhívom a figyelmet a tevékenységgel kapcsolatos veszélyekre.

Erősségként jelenik meg a *nem várt helyzetekhez egyéni vállalkozók általi viszonylag jó alkalmazkodóképesség*, melyet kérdőíves kutatásom igazol, a „Covid19” járvánnyal kapcsolatban feltett kérdések alapján. Ezen adatok szerint a választ adók kisebb százalékának kellett csak lépéseket tennie a fennmaradás érdekében (18,85%) és a megkérdezettek árbevételének is kisebb részét érintette negatívan (33,60%) a nem várt esemény. Figyelembe véve azt is, hogy a választ adók egy része (31,50%), még nem volt a vizsgált időszakban egyéni vállalkozó, a megkérdezettek közül kevesebb főt érintett hátrányosan ezen esemény. Továbbá erősségként jelenik még meg az *egyszerű, gyors megkezdési, megszüntetési és szüneteltetési mód, a kevés induló és forgótőke*, melyeket a mélyinterjúk során tett nyilatkozatokból állapítottam meg.

Gyengeségek között szerepel a *vállalkozások kis mérete*, mellyel mind primer, mind pedig szekunder kutatásom összhangban van. Szekunder kutatásomból megállapítottam, hogy a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók közül csupán 4 fő nem tartozik a mikrovállalkozás kategóriába. Primer kutatásomban pedig a megkérdezettek közül

maradéktalanul minden vállalkozó, a mikrovállalkozás kategóriába sorolható. A további gyengeségeket, mint a *fejlődésre való hajlam hiánya, elektronikus ügyintézéshez szükséges ismeretek hiánya, tevékenység jogszerű végzéséhez szükséges információ hiánya, üzleti stratégia hiánya, üzleti terv hiánya, controlling tevékenység hiánya, hitelfelvételi igény hiánya, pályázati kedv hiánya, vállalkozások életkorának rövideje* primer kutatásom támaszt alá. Kérdőíves kutatásomban a megkérdezettek nagy része nem szeretné tevékenységi körét bővíteni (73,77%) és a foglalkoztatottak számát növelni (77,05%). A választ adók többsége nem rendelkezik üzleti stratégiával (72,95%) és üzleti tervvel (92,62%), valamint kis része alkalmazza rendszeresen a controlling tevékenységet (4,10%). A kérdőívet kitöltők többsége tevékenysége folytatása során még nem nyújtott be kérelmet pályázatra (75,41%) és nem igényelt hitelt sem (89,34%). A megkérdezettek igen kis része működik több mint 10 éve (27,05%), tehát a választ adók többsége 10 éven belül kezdte meg vállalkozását, mely a vállalkozások rövid élettartamával van összhangban. Az egyéni vállalkozók kis része (34,43%), az aki az ügyintézést többségében saját maga végzi és az elektronikus ügyintézési formát részesíti előnyben. Itt mutatkozik meg az elektronikus ügyintézéshez szükséges ismeretek hiánya. Továbbá a kérdőíves kutatásból az is kiderült, hogy tevékenységi kör bővítése kapcsán a tényleges tájékoztatásra jogosult szervtől nem kérne információt egyetlen egyéni vállalkozó sem, tehát megjelenik a tudás hiánya. Az egyéni vállalkozások ezen gyengeségeit a mélyinterjúk során elhangzottak is megerősítik.

A vállalkozások előtt nyitva álló **lehetőségként** mutatkoznak a *pályázatok és a kifejezetten a kis és- közepes méretű vállalkozások számára nyíló hitelek nagyobb kihasználása a fennmaradás és a fejlődés érdekében*. Továbbá lehetőség még az *informatikai kompetenciák fejlesztése és a tevékenység folytatásához szükséges tudásanyag bővítése*.

Veszélyként jelennek meg a mélyinterjúk válaszai alapján a *jogszabályi környezet változása, nem megfelelő informatikai szakértelem miatt hátrány/vesztés, új versenytársak megjelenése a piacon*. Továbbá szintén veszélyt jelent a *szenzitív adatokhoz való más személy általi hozzáférés*, ugyanis a kérdőívben megkérdezettek csak igen kis részének (8,20%-ának) nem tudja más az ügyfélkapus belépéséhez szükséges adatait.

Az erősségeket, gyengeségeket, lehetőségeket és veszélyeket az 5. táblázat foglalja össze.

5. táblázat: Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók működési sajátosságainak összefoglalása SWOT analízissel

SWOT elemzés		
Belső tényezők	Erősségek	Gyengeségek
	• nem várt helyzetekhez viszonylag jó alkalmazkodóképesség • egyszerű, gyors megkezdési, megszüntetési és szüneteltetési mód • kevés indulótőke is elegendő • kis méretek miatt kevés forgótőke is elegendő	• kis méretek • fejlődésre való hajlam hiánya • elektronikus ügyintézéshez szükséges ismeretek hiánya • tevékenység jogszerű végzéséhez szükséges információ hiánya • üzleti stratégia hiánya • üzleti terv hiánya • controlling tevékenység hiánya • hitelfelvételi igény hiánya • pályázati kedv hiánya • vállalkozások életkorának rövideksége
Külső tényezők	Lehetőségek	Veszélyek
	• Pályázatok nagyobb kihasználása • KKV-k számára nyújtott kedvezményes hitelek kihasználása a növekedés érdekében • informatikai kompetenciák fejlesztése • tevékenység folytatásához szükséges tudásanyag bővítése	• jogszabályi környezet változása • szenzitív adatokhoz más személyek hozzáférése • nem megfelelő informatikai szakértelem miatt hátrány/veszteség • új versenytársak megjelenése a piacon

Forrás: saját szerkesztés, egyéni kutatás alapján

A fent szemléltetettek és összefoglaltak alapján a kutatásomban meghatározott feltételezések bizonyítást nyertek. Elemzésemben főképpen az egyéni vállalkozók működése során fennálló hiányosságokat vizsgáltam, melynek célja az volt, hogy felhívjam a figyelmet az egyéni vállalkozókat sújtó nehézségekre és javaslatokat tegyek a jobb, hatékonyabb működés elősegítése érdekében.

Véleményem szerint már a tevékenység megkezdésekor, majd azt követően időszakosan, az egyéni vállalkozóknak államilag szervezett oktatáson kellene részt venniük. Itt fel kellene hívni a figyelmüket az egyéni vállalkozói tevékenység folytatása során fennálló veszélyekre, kiemelt figyelemmel a szenzitív adatok kezelésére. Az oktatás keretén belül tájékoztatni kellene a vállalkozókat arról, hogy az ügyintézés során, mely szervhez, milyen ügytípusban fordulhatnak segítségért. Oktatni kellene a vállalkozás irányítása során alkalmazható eszközök használatát, mint például a controlling tevékenység alkalmazását vagy az üzleti terv készítésének előnyeit. Informálni kellene az egyéni vállalkozókat a kifejezetten számukra nyitva álló pályázati lehetőségekről és az elérhető, támogatott hitelekéről, ezáltal elősegíteni a fennmaradásukat és a növekedésüket.

Meglátásom szerint az egyéni vállalkozók tudás anyagának bővítése hosszú távon elősegítené a fejlődést és a fennmaradást.

Továbbá szorgalmazni kellene az elektronikus ügyek meghatalmazott általi intézését. Az egyéni vállalkozóknak hivatalos meghatalmazást kellene adniuk az általuk elektronikus ügyintézésre megbízott személynek, ezáltal csökkenteni a szenzitív adatokkal való visszaélés esélyét és így lekövethető lenne a tényleges ügyintézés folyamata. A felelősségi körök megosztásával csökkenthetőek lennének az elektronikus ügyintézési ismeretek hiányából adódó hátrányok.

Összességében az egyéni vállalkozók működésével kapcsolatos problémák csökkentésének megoldását az oktatásban és a meghatalmazotti ügyintézés szorgalmazásában látom.

8. ÖSSZEGZÉS

Kutatásomat a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók működési sajátosságaival kapcsolatban készítettem el.

Elemzésemben többek között vizsgáltam a térségben székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók fennmaradását és fejlődését befolyásoló tényezőket, pályázatok iránti és hitelfelvétellel kapcsolatos igényüket, controlling tevékenységüket, növekedési szándékukat, valamint az információáramlás jellemzőit. Továbbá kitértem még az egyéni vállalkozók alkalmazkodó képességének a vizsgálata céljából, egy nem várt esemény, a „Covid19” járvány hatásának a vizsgálatára is.

Elemzésemet primer és szekunder adatok igénybevételeivel készítettem el.

Szekunder kutatásomat szakirodalmi feldolgozással kezdtem, melyben a témával kapcsolatos fogalmakat, meghatározásokat, definíciókat tekintettem át. Ilyenek a vállalkozás, vállalkozó, vállalat, egyéni vállalkozás meghatározása, a controlling, üzleti stratégia, üzleti terv fogalmának az értelmezése. Ezt követően tanulmányoztam az egyéni vállalkozói tevékenység jogszabályi változásait és a jelenlegi szabályozást. Majd vizsgáltam a kis- és közepes méretű vállalkozások Magyarországon betöltött szerepüket. Ezen túlmenően kitértem a Jászapáti Járásban működő egyéni vállalkozók jelentőségére. Vizsgáltam a Jászapáti Járásban működő egyéni vállalkozók számát, tevékenységük jellegét, méreteit.

Primer kutatásként kérdőív segítségével elemeztem a térségben székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók működését, majd a téma átfogóbb, több szempontból való megismerése céljából mélyinterjúkat készítettem.

Hipotéziseket fogalmaztam meg a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók működésével kapcsolatban, melyre a primer kutatásomat építettem.

Feltételezéseim a primer kutatás alapján igazolódtak melyek a következők:

- Az egyéni vállalkozók nem rendelkeznek a mai kor követelményeinek megfelelő elektronikus ügyintézéshez szükséges ismeretekkel.
- Az egyéni vállalkozók nem jutnak elegendő információhoz, az általuk végzett tevékenység jogszerű végzéséhez szükséges feltételekkel kapcsolatban.
- Az egyéni vállalkozók legnagyobb része, tevékenysége folytatása során nem tervezi tudatosan a tevékenységét, nem rendelkeznek üzleti tervvel és nem folytatnak controlling tevékenységet.

- Az egyéni vállalkozók csekély része nyújt be pályázatot az egyéni vállalkozása folytatása során és az egyéni vállalkozók kis köre él a hitelfelvétel lehetőségével.
- A legtöbb egyéni vállalkozó nem szeretné méreteit növelni.

Primer és szekunder kutatásom összegzéseként SWOT analízist készítettem, melyben elemeztem a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és veszélyeit.

Ezt követően kutatásom eredményeire építve javaslatokat fogalmaztam meg, mely szerint a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók segítése érdekében, a tevékenység végzését segítő, államilag szervezett oktatást kellene tartani. Az elektronikusan intézhető ügyek tekintetében pedig szorgalmazni kellene a hivatalos meghatalmazás formájában történő ügyintézés, ezzel csökkentve az elektronikus ügyintézési ismeretek hiányából adódó hátrányokat.

9. FELHASZNÁLT IRODALOM ÉS FORRÁSOK

JEGYZÉKE

Szakirodalmak:

1. BAUER A., BERÁCS J., KENESEI ZS. (2014): Marketing alapismeretek. Akadémiai Kiadó, Budapest, 138. p.
2. BODA GY., SZLÁVIK P. (2001): Kontrolling rendszerek tervezése. KJK-KERSZÖV Jog és Üzleti Kiadó Kft., Budapest
3. BOGÁTH Á. (2017.): Kkv controlling, Vállalkozásfejlesztés a XXI. században. Óbudai Egyetem Keleti Károly Gazdasági Kar, Budapest
4. CABRAL, L. – MATA, J. (2003): On the evolution of the firm size distribution: facts and theory. The American Economic Review, N. 91. 1286-1310.
5. CARNALL, C. A. (1990): Managing Change in Organizations. Prentice Hall, London.
6. CHIKÁN A., DEMETER K., DÉNES F., DOLGOS O., GELEI A., GRITSCH M., HORVÁT A., KISS J., KOVÁCS G., LŐRINCZ P., MUCSI B., SEBESTYÉN L., SZEPESI ZS., VÖRÖSMARTY GY., WIMMER Á. (2006): Az értékteremtő folyamatok menedzsmentje. Aula Kiadó, Budapest, 4. p.
7. DINYA L. (2000): Sikeres Vállalkozások. Száz Magyar Falu Könyvesháza KHT., Budapest, 40. p.
8. FÜLÖP GY. (1994): Kisvállalati gazdálkodás. Aula Kiadó Kft. , Budapest, 35 p., 237. p.
9. GYULAI L. (2011): Kis-és középvállalkozások üzletfinanszírozása. Saldo Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Zrt., Budapest, 36. p.

10. HÁGEN I., KONDOROSI F-NÉ (2017): Üzleti tervezés. Civis Audit Kft., Debrecen, 68. p., 33. p.
11. KÁLLAY L., IMRETH SZ. (2004): A kis-és középvállalkozás fejlesztés gazdaságtana. Aula Kiadó, Budapest 21. p.
12. KONDOROSI F-NÉ, HÁGEN I. (2018): Controlling. 3. kiadás, Debrecen, I.k., ISBN szám: 978-615-00-2589-6 125.p.
13. KÖRMENDI L., TÓTH A. (2002): A controlling tudományos megközelítése és alkalmazása. Perfekt Gazdasági Tanácsadó, Oktató és Kiadó Rt., Budapest
14. NEUBAUER, SCHMOLL (1998): Finanzierung in Klein- und Mittelbetrieben. Fachverlag an der WU Wien
15. ORTUTAY GY. F-Ka – Főszerkesztő (1979): Magyar Néprajzi Lexikon II. kötet. Akadémiai Kiadó, Budapest
16. ORTUTAY GY. K-Né – Főszerkesztő (1979): Magyar Néprajzi Lexikon III. kötet. Akadémiai Kiadó, Budapest
17. PÁLINKÁS J. (2000): Vállalkozások szervezése. LSI Oktatóközpont, Budapest, 15. p.
18. PÉTER H., DOBÁK M. (1990): A controlling a sikeres vezetés eszköze. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest
19. PFOHL, H. C. (1997): Betriebswirtschaftslehre der Mittel- und Kleinbetriebe. Erich Schmidt Verlag.
20. REZINGERNE D. A., VÖRÖS M. (2002): Könyvviteli Alapismeretek. Perfekt Gazdasági Tanácsadó, Oktató és Kiadó Részvénytársaság, Budapest 11 p.

21. SOLT K., LÁZÁR P. (1995): Elméleti Gazdaságtan I., Novoprint Öltevényi, Budapest
22. VOLESZÁK Z. (2005): Vendéglátás és turizmus ismeretek II., Szociális Foglalkoztató, Sopron, 92. p.

Internetes letöltések:

1. CHIKÁN A. (2020): Vállalatgazdaságtan. Budapest: Akadémiai Kiadó.
<https://doi.org/10.1556/9789634545897>
https://mersz.hu/hivatkozas/m795valgt_12_p2/#m795valgt_12_p2 (letöltve: 2023. 06. 25.)
https://mersz.hu/hivatkozas/m795valgt_68_p3/#m795valgt_68_p3 (letöltve: 2023. 06. 25.)
https://mersz.hu/hivatkozas/m795valgt_68_p6/#m795valgt_68_p6 (letöltve: 2023. 06. 25.)
2. FELFÖLDI J., SZÖLLŐSI L., SZÜCS I. (2013): Üzleti tervezés, Debreceni Egyetem, Debrecen
https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/3636/uzleti_tervezes_elmeleti_jegyzet.pdf?sequence=1&isAllowed=y (letöltve: 2023.06.25.)
3. HOLLÓ E. (2017): A K+F+I helyzete és finanszírozási lehetőségei a KKV szektorban, Doktori (Ph.D.) értekezés, Gödöllő, 121.p
<http://phd.szie.hu:80/?docId=15829> (letöltve: 2023.10.21.)
4. HOLLÓ E., MARSELEK S. (2017) A KKV-k helyzete, versenyképesség, innováció és foglalkoztatás In: Tudás és innováció a XXI. század gazdaságában: Válogatás a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar oktatóinak 2016-os tanulmányaiból (Magyar Tudomány Ünnepe 2016). Eszterházy Károly Egyetem Líceum Kiadó, Eger, 167-181. pp.
http://publikacio.uni-eszterhazy.hu/5443/1/167_181_Holl%C3%B3.pdf
(letöltve: 2023.10.18.)

5. HORNYACSEK J. (2014): A tudományos kutatás elmélete és módszertana. Nemzeti Közszołgálati Egyetem, Budapest 64. p.
<https://hhk.uni-nke.hu/document/hhk-uni-nke-hu/Teljes%20sz%C3%B6veg!.pdf>
(letöltve: 2023.06.10.)
6. JELEN T., MÉSZÁROS T. (2018): Tervezés. Akadémiai Kiadó, Budapest
<https://doi.org/10.1556/9789634542193>
https://mersz.hu/hivatkozas/dj333t_35_p2/#dj333t_35_p2 (letöltve: 2023. 06. 25.)
7. KATONA K. (szerk.) (2019): A pénzügyi közvetítőrendszer funkciói. Wolters Kluwer Hungary Kft., Budapest <https://doi.org/10.55413/9789632958392>
https://mersz.hu/hivatkozas/YOV1755_33_p7/#YOV1755_33_p7 (letöltve: 2023. 06. 25.)
8. KOZMA R. (2019): Vállalkozási ismeretek, Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, Budapest, 78.p.
https://static.pbkik.hu/uploads/2021/03/vallalkozasi-ismeretek-jegyzet_2019.pdf
(letöltve: 2023.06.25.)
9. MIROSLAV L. (2013), Kozsár Zsuzsanna fordítása: Üzleti tervezés, Gazdasági szakemberek képzése országhatáron átnyúló távoktatási hálózatban” projekt, Kassa
<https://gtk.uni-miskolc.hu/files/5027/%C3%9Czleti%20tervez%C3%A9s.pdf>
(letöltve: 2023.06.20.)
10. MIROSLAV L. (2013), Illés Balázs fordítása: Kis – és középvállalkozások válságkezelése és versenyképessége, Kassai Műszaki Egyetem, Gazdasági szakemberek képzése országhatáron átnyúló távoktatási hálózatban” projekt, Kassa
<https://uzletitanacsadas.info/tanulmany/kis-es-kozepvallalkozasok-valsagkezelese-ing-miroslav-lukco/> (letöltve: 2023.10.12.)

11. SZÓKA K. (2007): A pénzügyi-számviteli tervezés és a controlling összefüggései és gyakorlata (Különös tekintettel a kis- és középvállalkozásokra) Doktori (Ph.D.) értekezés, Sopron
<http://doktori.nyme.hu/id/eprint/222/1/disszertacio.pdf> (letöltve: 2023.04.16.)

12. VECSENYEI J. (2017): Kisvállalkozások indítása és működtetése. Akadémiai Kiadó, Budapest <https://doi.org/10.1556/9789634542254>
https://mersz.hu/hivatkozas/dj296kiem_72_p14/#dj296kiem_72_p14 (letöltve: 2023. 06. 25.)

Internetes oldalak:

https://www.europarl.europa.eu/erpl-app-public/factsheets/pdf/hu/FTU_2.4.2.pdf
(letöltve: 2023.06.25.)

Központi Statisztikai Hivatal (2016): Kis-és középvállalkozások helyzete hazánkban (2016)
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/kkv16.pdf>
(letöltve: 2023.06.25.)

<https://jarasinfo.gov.hu>
(letöltve: 2023.06.25.)

<http://www.jnszm.hu/megye/>
(letöltve: 2023.08.19.)

<https://kavir.mkik.hu>
(letöltve: 2023.07.02.)

<https://nisz.hu/hu/%C3%BCk-%E2%80%93%C3%BCgyf%C3%A9lkapu-azonos%C3%ADt%C3%A1si-szol%C3%A1ltat%C3%A1s>
(letöltve: 2023.07.02.)

www.ksh.hu

Jogszabályok:

Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény

Az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről szóló 2009. évi CXV. törvény

Az egyéni vállalkozók nyilvántartásával összefüggő részletszabályokról szóló 254/2018. évi kormányrendelet

Az egyéni vállalkozásról szóló 1990. évi V. törvény (hatályon kívül)

Az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT>

A fővárosi és vármegyei kormányhivatalokról, valamint a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról szóló 568/2022 (XII. 23.) Kormányrendelet

A kisiparról szóló 1977. évi 14. törvényerejű rendelet (hatályon kívül)

A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény

Kis-és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény

Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ÁBRA: A KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK CONTROLLING BEVEZETÉSÉT, ALKALMAZÁSÁT MEGHATÁROZÓ 7 TÉNYEZŐS MODELL	16
2. ÁBRA: KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOKNÁL A CONTROLLING RENDSZER HIÁNYÁNAK PROBLÉMAFÁJA.....	17
3. JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK VÁRMEGYE JÁRÁSAINAK NÉPESSÉGSZÁMA 2022. ÉVBEN ...	20
4. ÁBRA: REGISZTRÁLT GAZDASÁGI SZERVEZETEK SZÁMÁNAK MEGOSZTLÁSA A JÁSZAPÁTI JÁRÁSBAN 2022. ÉVBEN.....	21
5. ÁBRA: EGYÉNI VÁLLALKOZÓK JÁRÁSOK KÖZÖTT MEGOSZTLÁSA JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK VÁRMEGYÉBEN 2022. ÉVBEN	22
6. ÁBRA: REGISZTRÁLT EGYÉNI VÁLLALKOZÓK SZÁMÁNAK ALAKULÁSA A JÁSZAPÁTI JÁRÁSBAN.....	24
7. ÁBRA: JÁSZAPÁTI JÁRÁSBAN REGISZTRÁLT EGYÉNI VÁLLALKOZÓK FŐ TEVÉKENYSÉGI KÖREINEK ALAKULÁSA 2022. ÉVBEN	25
8. ÁBRA: EGYÉNI VÁLLALKOZÓI TEVÉKENYSÉG MEGKEZDÉSI IDEJÉNEK MEGOSZTLÁSA A KUTATÁSOMBAN RÉSZT VEVŐ EGYÉNI VÁLLALKOZÓK KÖZÖTT	29
9. ÁBRA: FOGLALKOZTATOTTAK SZÁMÁNAK MEGOSZTLÁSA A KUTATÁSOM RÉSZT VEVŐ EGYÉNI VÁLLALKOZÓK KÖZÖTT.....	30
10. ÁBRA: HIVATALOS ÜGYEK INTÉZÉSÉBEN RÉSZT VEVŐ SZEMÉLYEK MEGOSZTLÁSA A KUTATÁSOMBAN RÉSZT VEVŐ EGYÉNI VÁLLALKOZÓK KÖZÖTT	33
11. ÁBRA: EGYÉNI VÁLLALKOZÓK KEDVELT ÜGYINTÉZÉSI FORMÁI, AZ ÜGYINTÉZÉST VÉGZŐ SZEMÉLY FIGYELEMBEVÉTELÉVEL	36
12. ÁBRA: KUTATÁSOMBAN RÉSZT VEVŐ EGYÉNI VÁLLALKOZÓK ÜGYFÉLKAPUS FELHASZNÁLÓI NEVÉNEK ÉS JELSZAVÁNAK KIADÁSA MÁS SZEMÉLY RÉSZÉRE.....	37
13. ÁBRA: KUTATÁSOMBAN RÉSZT VEVŐ EGYÉNI VÁLLALKOZÓK MEGOSZTLÁSA TEVÉKENYSÉGI KÖRHÖZ SZÜKSÉGES INFORMÁCIÓSZERZÉSI LEHETŐSÉG SZERINT.....	38
14. ÁBRA: KUTATÁSOMBAN RÉSZT VEVŐ EGYÉNI VÁLLALKOZÓK MEGOSZTLÁSA ÜZLETI TERVVEL VALÓ RENDELKEZÉS ALAPJÁN	40
15. ÁBRA: A KUTATÁSOMBAN RÉSZT VEVŐ EGYÉNI VÁLLALKOZÓK CONTROLLING TEVÉKENYSÉG FOGALMÁNAK ISMERETE ÉS ALKALMAZÁSÁNAK MEGOSZTLÁSA.....	41
16. ÁBRA: KUTATÁSOMBAN RÉSZT VEVŐ EGYÉNI VÁLLALKOZÓK PÁLYÁZATOK IRÁNTI KÉRELMEINEK MEGOSZTLÁSA	42
17. ÁBRA: A KUTATÁSOMBAN RÉSZT VEVŐ EGYÉNI VÁLLALKOZÓK PÁLYÁZATOK MELLŐZÉSÉNEK OKAI.....	44
18. ÁBRA: KUTATÁSOMBAN RÉSZT VEVŐ EGYÉNI VÁLLALKOZÓK ÁLTAL BENYÚJTOTT HITELKÉRELMEK	45
19. ÁBRA: KUTATÁSOMBAN RÉSZT VEVŐ EGYÉNI VÁLLALKOZÓK HITELFELVÉTEL MELLŐZÉSÉNEK OKAI.....	46
20. ÁBRA: KUTATÁSOMBAN RÉSZT VEVŐ EGYÉNI VÁLLALKOZÓK BŐVÍTÉSI SZÁNDÉKA	47
21. ÁBRA: A „COVID19” JÁRVÁNY HATÁSA (2020. ÉVBEN) AZ ÁRBEVÉTEL ALAKULÁSÁRA A KUTATÁSOMBAN RÉSZT VEVŐ EGYÉNI VÁLLALKOZÓK ESETÉBEN	48
22. ÁBRA: A KUTATÁSOMBAN RÉSZT VEVŐ EGYÉNI VÁLLALKOZÓK MEGOSZTLÁSA ANNAK TÜKRÉBEN, HOGY A „COVID19” JÁRVÁNY ALATT (2020. ÉVBEN) KELLETT-E LÉPÉSEKET TENNIE A FENNMARADÁS ÉRDEKÉBEN	49

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. TÁBLÁZAT: MAGYARORSZÁGON MŰKÖDŐ VÁLLALKOZÁSOK TELJESÍTMÉNYMUTATÓI 2021. ÉVBEN	14
2. TÁBLÁZAT: EGYÉNI VÁLLALKOZÓK ÉS NÉPESSÉG SZÁMÁNAK ALAKULÁSA 2022. ÉVBEN .	23
3. TÁBLÁZAT: JÁSZAPÁTI JÁRÁSBAN ÚJONNAN REGISZTRÁLT, MEGSZŰNT ÉS SZÜNETELTETŐ EGYÉNI VÁLLALKOZÓK SZÁMA	24
4.TÁBLÁZAT: A KUTATÁSBAN RÉSZT VEVŐ EGYÉNI VÁLLALKOZÓK MEGOSZLÁSA AZ ÜGYINTÉZÉST VÉGZŐ SZEMÉLY ÉS AZ ISKOLAI VÉGZETTSÉG ALAPJÁN	34
5. TÁBLÁZAT: JÁSZAPÁTI JÁRÁSBAN SZÉKHELYEL RENDELKEZŐ EGYÉNI VÁLLALKOZÓK MŰKÖDÉSI SAJÁTOSSÁGAINAK ÖSSZEFOGLALÁSA SWOT ANALÍZISSEL	57

MELLÉKLETEK

1. számú mellékletet:

*A Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara szervezete
számára megküldött kérdések, melyekre nem érkezett válasz.*

**Jászapáti Járás területén székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók
működésének vizsgálata**

- Hogyan látja a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók helyzetét életképesség, gazdasági növekedés és méretei tekintetében, vármegyei és országos összehasonlításban?
- Melyek lehetnek a Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók fennmaradással és növekedéssel kapcsolatos nehézségei?
- Mennyire veszik igénybe az egyéni vállalkozók a Kamara szolgáltatásait, mint például a tevékenységi körökkel kapcsolatos tájékoztatási szolgáltatását?
- Milyen formában veszik igénybe legfőképpen az egyéni vállalkozók a Kamara szolgáltatásait? A személyes vagy az elektronikus ügyintézés, tájékozódás a jellemzőbb?
- Mennyire veszik igénybe, illetve érdeklődnek az egyéni vállalkozók a Széchenyi Kártya Program iránt?

2. számú melléklet:

KÉRDŐÍV

„Jászapáti Járás területén székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók működésének vizsgálata”

Tisztelt válaszadó!

Kutatásom célja a Jászapáti Járás területén székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók működésének tanulmányozása. A kérdőív **anonim**, a válaszadás önkéntes. **A felmérés eredményeit összesítve, diplomadolgozatom elkészítéséhez fogom felhasználni.** A kérdőív kitöltése 8-10 percet vesz igénybe.

Köszönöm, hogy a kérdőív kitöltésével segíti kutatásomat!

Borbásné Ádám Ágnes

1. Jászapáti Járás mely településén rendelkezik székhellyel?

- ☐ Jászapáti
- ☐ Alattyán
- ☐ Jánoshida
- ☐ Jászsószentgyörgy
- ☐ Jászdózsa
- ☐ Jászivány
- ☐ Jászkisér
- ☐ Jászladány
- ☐ Jászszentandrás

2. Mikor kezdte meg az egyéni vállalkozói tevékenységét?

- ☐ 1 éven belül
- ☐ 1-5 év között

- ☐ 5-10 év között
- ☐ több, mint 10 éve

3. Mely kategóriába sorolható az Ön fő tevékenységi köre?

- ☐ Mezőgazdaság
- ☐ Ipar (pl.: gyártás, feldolgozás, gépjárműjavítás)
- ☐ Kereskedelem
- ☐ Vendéglátás
- ☐ Szolgáltatás

4. Az egyéni vállalkozás státusza

- ☐ működő
- ☐ szünetel

5. Foglalkoztatottak száma/ szüneteltetés esetén a szüneteltetést megelőzően utolsó foglalkoztatotti létszám adata:

- ☐ nincs alkalmazott
- ☐ 1-5 fő
- ☐ 6-9 fő
- ☐ 10-25 fő
- ☐ 26-49 fő
- ☐ 50 fő fölött

6. Tevékenysége során a hivatalos ügyek intézését többségében ki végzi?

- ☐ magam végzem
- ☐ családtag/rokon/barát végzi
- ☐ könyvelő/könyvelőiroda végzi
- ☐ egyéb.....

7. Egyéni vállalkozói tevékenysége folytatása során mely ügyintézési formát részesíti előnyben?

- ☐ elektronikus
- ☐ személyes

8. Ki ismeri még az Ön ügyfélkapujához tartozó felhasználói nevét és jelszavát? (több válasz megjelölése is lehetséges)

- ☐ családtag/rokon/barát
- ☐ könyvelő/könyvelőiroda
- ☐ egyéb.....

9. Hol tájékozódna elsősorban az egyéni vállalkozói tevékenységi körökhöz szükséges feltételekről, amennyiben módosítani szeretné az egyéni vállalkozását?

- ☐ Járási Hivatalnál
- ☐ Önkormányzatnál
- ☐ könyvelőnél
- ☐ Nemzeti-Adó és Vámhivatalnál
- ☐ Gazdasági Kamaránál
- ☐ Magyar Kereskedelmi és Iparkamara által elektronikusan közzétett Kamarai Információs Rendszerben
- ☐ nem tájékozódnék előre
- ☐ egyéb.....

10. Rendelkezik-e Ön üzleti stratégiával?

- ☐ igen
- ☐ nem

11. Rendelkezik-e Ön jelenleg írásbeli üzleti tervvel?

- ☐ igen
- ☐ nem

12. Készített/készíttetett-e Ön működése során valamikor írásban üzleti tervet?

- ☐ igen
 - ha igen, milyen célból:.....
.....
 - ha igen
 - ☐ Én készítettem
 - ☐ Megbízott készítette
- ☐ nem
 - ha nem, tervezi-e, hogy készít/készíttet
 - ☐ igen
 - ☐ nem

13. Tudja-e Ön, hogy mit jelent a controlling tevékenység?

- ☐ igen
 - ha igen, alkalmazza-e Ön a tevékenysége folytatása során
 - ☐ igen, alkalmanként
 - ☐ igen, rendszeresen
 - ☐ nem
- ☐ nem

**14. Tevékenysége megkezdéséhez/tevékenység folytatása során nyújtott-e már Ön be
kérelmet pályázati felhívásra?**

- ☐ igen
 - ha igen, mely pályázatra:.....
.....
 - ha igen, elnyerte a pályázatot:
 - ☐ igen
 - ☐ nem
- ☐ nem
 - ha nem, milyen okból nem nyújtott be pályázatot
 - ☐ nem tudom, hogy hol találhatóak a pályázati kiírások
 - ☐ túl bonyolultnak tartom a vele járó ügyintézés
 - ☐ nem találtam még megfelelő pályázati kiírást
 - ☐ nem volt még szükségem a tevékenységemhez pályázatra
 - ☐ egyéb.....

**15. Tevékenysége megkezdéséhez/tevékenysége folytatása során nyújtott-e már Ön be
hitel iránti kérelmet?**

- ☐ igen
 - ha igen, milyen összegben
 - ☐ 0-1.000.000 Ft között
 - ☐ 1.000.001- 10.000.000 Ft között
 - ☐ 10.000.000 fölött
 - ha igen, megkapta a hitelt:
 - ☐ igen
 - ☐ nem
- ☐ nem
 - ha nem, milyen okból nem nyújtott be hitel iránti kérelmet
 - ☐ túl bonyolultnak tartom a vele járó ügyintézés
 - ☐ nem találtam megfelelő hitelajánlatot
 - ☐ nem volt még szükségem a tevékenységemhez hitelre
 - ☐ egyéb.....

16. Tervezi-e Ön bővíteni az egyéni vállalkozói tevékenységét?

- ☐ igen
 - ☐ ha igen
 - ☐ 1 éven belül
 - ☐ 1 éven túl
- ☐ nem

17. Tervezi-e Ön a foglalkoztatottak számának növelését?

- ☐ igen
 - ☐ ha igen
 - ☐ 1 éven belül
 - ☐ 1 éven túl
- ☐ nem

18. Milyen hatással volt a „covid19” járvány (2020-ban) az árbevétel alakulására?

- ☐ negatív
- ☐ pozitív
- ☐ nem történt változás
- ☐ még nem voltam egyéni vállalkozó a „covid19” járvány alatt 2020-ban

19. Kellett Önnek lépéseket tenni a „covid 19” járvány alatt (2020-ban) vállalkozása fennmaradása érdekében?

- ☐ igen
 - ☐ ha igen, akkor melyek voltak ezek
 - ☐ egyéni vállalkozói tevékenység szüneteltetése
 - ☐ egyéni vállalkozói tevékenységi kör módosítása
 - ☐ alkalmazott elbocsátása
 - ☐ egyéb.....
- ☐ nem
- ☐ még nem voltam egyéni vállalkozó a „covid19” járvány alatt 2020-ban

20. Igénybe vette-e valamilyen állami támogatást a „covid19” járvány hatásának enyhítése kapcsán?

☐ igen

○ Ha igen melyek voltak ezek (pl.: bértámogatás):

.....

.....

.....

☐ nem

☐ még nem voltam egyéni vállalkozó a „covid19” járvány alatt 2020-ban

21. Az Ön életkora:

☐ 18-25 év között

☐ 26-40 év között

☐ 41-60 év között

☐ 60 év feletti

22. Neme:

☐ Nő

☐ Férfi

23. Legmagasabb iskolai végzettsége:

☐ általános iskola

☐ szakképző iskola

☐ gimnázium/szakközépiskola

☐ főiskola/egyetem

Köszönöm, hogy válaszaival hozzájárult kutatásomhoz!

3. számú melléklet:

Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye Járásainak székhelyei és a hozzá tartozó települések

Forrás: <http://www.jnszm.hu/megye/>

4. számú melléklet

Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók működésével kapcsolatban felmerült hipotéziseim értékelésének szemléltetése

H.1.: Az egyéni vállalkozók nem rendelkeznek a mai kor követelményeinek megfelelő elektronikus ügyintézéshez szükséges ismeretekkel.	elfogadva
H.2.: Az egyéni vállalkozók nem jutnak elegendő információhoz, az általuk végzett tevékenység jogszerű végzéséhez szükséges feltételekkel kapcsolatban.	elfogadva
H.3.: Az egyéni vállalkozók legnagyobb része, tevékenysége folytatása során nem tervezi tudatosan a tevékenységét, nem rendelkeznek üzleti tervvel és nem folytatnak controlling tevékenységet.	elfogadva
H.4.: Az egyéni vállalkozók csekély része nyújt be pályázatot az egyéni vállalkozása folytatása során és az egyéni vállalkozók kis köre él a hitelfelvétel lehetőségével.	elfogadva
H.5.: A legtöbb egyéni vállalkozó nem szeretné méreteit növelni.	elfogadva

Forrás: saját szerkesztés, egyéni kutatás alapján

NYILATKOZAT

a diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve:	Borbásné Ádám Ágnes
A Hallgató Neptun kódja:	K305WF
A dolgozat címe:	Jászapáti Járásban székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók működésének sajátosságai
A megjelenés éve:	2023
A konzulens intézetének neve:	Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézet
A konzulens tanszékének a neve:	Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Vállalati Gazdasági Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott diplomadolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Gyöngyös, 2023. év 10. hó 30. nap

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Borbásné Ádám Ágnes (név) (hallgató Neptun azonosítója: K305WF) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A diplomadolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: Gyöngyös 2023.év 10 hó 24 nap

belső konzulens

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Szeretnék köszönetet mondani mindazon személyeknek, akik bármilyen formában segítettek tanulmányim folytatását és egyben dolgozatom elkészítését.

Elsősorban köszönetemet fejezem ki a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Károly Róbert Campus valamennyi dolgozójának, akik mindig készségesen és emberségesen támogatták szellemi fejlődésemet, kiemelten konzulensemnek Dr. Holló Ervinnek, aki ösztönzésével és hasznos tanácsaival segítette kutatásomat.

Szintén köszönettel tartozom családomnak, munkatársaimnak, csoporttársamnak és ismerőseimnek, akik támogatásukkal, biztatásukkal mellettem álltak.

Továbbá szeretném megköszönni azoknak az egyéni vállalkozóknak a közreműködését, akik válaszaikkal hozzájárultak kutatásomhoz.